

Foll. 20.426
VERAE RELIGIONIS

20.426

PROPOSITIONES
EX D. THOMA DESUMPTAE

QVAS IN CONVENTV PROVINCIALI
CELEBRANDO IN ORCELENSI REG. COENOB.

ORDINIS B. MARIAE DE MERCEDE
REDEMPTIONIS CAPTIVORVM

PUBLICAE OFFERT DISPUTATIONI

P. Fr. *MARIANVS CARRA ET MIRO*,
*eiusdem Sodalitii alumnus, & in Conventu Beatae
Mariae de Podio Philos. Profess.*

PRAESES ADERIT

P. Fr. *EMMANVEL MARCO*,
*Praesentatus, apud Tribunal Valent. propositionum
Fidei, ac morum Censor, ac Dioeces. Turolens.
Examinator Synodalis.*

LOCVM CERTAMINI
PARABIT EIVSDEM COENOBII TEMPLVM
DIE XIII. MENSIS MAII CIOIOCCCLXXXVII.

VALENTIAE:
EX PRAELO IOSEPHI ET THOMAE DE ORGA.
CIOIOCCCLXXXVII.

VERAE ILLIGIONIS

TRONCHILLES

EX DICTONA DEBENTRE

ONE DE COVENIVT FROVINCIAL

CONTRARIO IN ORDINE ALI BONA

ORDINE S. MARIA DE MICHONDI

LEBENTONIS CANTONUM

PULLAS CERTI DEBENT

P. F. H. M. A. V. V. V. C. A. S. H. A. E. S. V. I. A.

estis. Venit illi obsequio S. S. Conventus Bona

Sanctus de Pado Pado Pado.

TRAMIS APTIT

P. F. H. E. M. M. A. M. N. N. E. L. A. R. C. O.

Procurator, good Tribunal, Nation, Proposition

Itis ad unum Cetera, ad unum, Cetera.

Lebentis, Cetera.

LOCUM CERTAMINI

PARSIT EVIDEM CONNOBI TENTUM

THE THE WARES WITH CIRCUMSTANTIA

VALENTIAE

EX TRACTO BONA ITI TRONCHILLES DE ORE

CIRCUMSTANTIA

ILLVSTRISSIMO . DOMINO
D. IOSEPHO . DE . TORMO

ORCELENSIS . ECCLESIAE
MERITISSIMO . ANTISTITI
CATHOLICO . HISPANIARVM . REGI
A . CONSILIIS

PRAESVLI . OPTIMO . AC . SAPIENTISSIMO
VALENTINORVM . PROVINCIA
REGII . AC . MILITARIS . ORDINIS
BEATAE . MARIAE . DE . MERCEDE
REDEMPTIONIS . CAPTIVORVM
ATQVE . EIVS . NOMINE

FR . MARIANVS . CARRA . ET . MIRÓ
EIVSDEM . PROVINCIAE . ALVMNVS
HAS . THEOLOGICAS . THESES

D . O . C .

RELIGIO IN COMMUNI.

1 Eligionem dictam esse a *Relegendo* opinatus fuit Cicero, quod sit lecta Dei cognitio, eiusque cultus, quae originatione non displicuit P. Augustino; & quamvis Lactantius a *Religando* dictam putet, qua nempe vinculis pietatis religamur: at si res ipsa spectetur utrumque verum est.

2 Religio est perfectus amoris, obsequii, & omnimodae servitutis cultus, illi solum exhibitus cui talis cultus natura ipsa debetur.

3 Duo sunt primarii errores, qui Religioni contrariantur, Atheismus videlicet, & Superstitio, quorum prior Religionem omnem subvertit, atque eam tanquam hominum commercium traducit, posterior vero oblique falsam Religionem pro vera obtrudit. Hi duo errores, cum caput sint omnium verae Religioni adversantium, principio explodendi sunt, ut vera Religio stabiliatur.

4 Atheismus alius est, qui omnes omnino substantias immateriales negat, & materialismus appellatur. Talis est Epicureismus. Alius qui Deum universi mentem, & animam constituit, qui, & Pantheismus vocatur, qualis est Pithagorismus, & Spinozismus.

5 Rursus Atheismus, unus dicitur positivus, & est aperta professio nullum esse Deum, aut non esse nisi re-

rum universitatem, cuiusmodi Athei fuere aliqui antiqui, & plures recentiores, qui spiritus fortes vocantur; alter negativus, qui in ignoratione supremæ Divinitatis consistit.

6 In hoc statu ignorationis possunt esse homines, vel cum crimine, ut adulti post adeptum lumen rationis (in his enim ignorantia Supremi Numinis invincibilis esse non potest) vel sine crimine, sicuti infantes ante usum rationis, qui de Deo nondum disserte cogitare possunt.

7 Ad præfatos errores reduci possunt Scepticismus universalis, Naturalismus, Politheismus, Hypocritismus, & Indifferentismus. Quomodo autem quilibet ex his erroribus Religioni adversetur, & in quo consistat, interrogatus explicabo.

8 Posita Religionis notione, cum solus Deus sit summe bonus, & totius bonitatis origo, soli Deo debetur summus amor; cum solus ipse sit ens perfectissime infinitum, nostrique amantissimus parens, illi soli debemus summum obsequium; cum denique solus ille sit omnium absolutus dominus, cum iure creationis, tum iure conservationis, solum illi summa servitute debemus subiici.

9 Hinc fundamentum Religionis est relatio realis homines inter, & Deum: unde positis his terminis, Deo scilicet, & homine, necesse est ut Religio stabiliatur.

10 Ii solum Religionem Deo negare possunt, qui vel Deum negant, vel ei attributa propria non concedunt.

11 Dei nomine nihil aliud intelligimus, quam ens perfectissimum ab omni materia separatum, atque omnes perfectiones etiam possibles, in suo esse comprehendens.

Dei existentia.

12 Ens ita constitutum possibile esse nemo est qui ambigat ; at vero existere adeo disserte universa clamat natura , ut nullus , etsi agrestis , ignorare valeat.

13 Nec tamen haec propositio : *Deus est* , est per se nota quoad nos , sed tantum quoad se.

14 Naturam , seu essentiam Divinam metaphysice per asseitatem non constituimus ; sed in actualismo solo , ac purissimo intelligere naturae Divinae formale reponimus constitutum.

15 Rationes quibus existentia summi Numinis demonstratur , frustra in Newtoni , aut Muschenbroëckii operibus quaeruntur , qui petulanter affirmant , illam substantiam infinitam , & spiritualem , quam phantasia non concipiunt , non existere , aut saltem existere dubitant , eamque nullis rationum monumentis demonstrare posse autumant.

16 Horum rationibus , nec Atheistae , nec Materialistae , nec Pantheistae , seu Spinozistae convincuntur , imò foventur.

17 Habemus fontes uberrimos a gravissimis Theologis exhibitos , & praecipue a D. Thoma , a quibus rationes manant , quibus invicte Deum existere demonstratur.

18 At cum Dei nullae sint causae , nullas certo habemus rationes , quibus a priori eum existere demonstramus ; extant tamen proprii eius effectus , ex quibus a posteriori validissima argumenta deducimus.

19 Acriter invehimur adversus quemdam auctorem recentiore , aliosque eiusdem furfuris , adversantes argumentum probans Dei existentiam , ab existentia , magnitudine , pulchritudine , ordine , motuque universi petitum , po-

pularem esse, aptum unice ad rudes homines convincendos, non vero Philosophos.

20 Iisdem rationibus quibus probatur Deum esse, & unicum esse demonstratur; ita prorsus, ut vel nullus, vel unicus sit Deus.

21 Hinc Religionem illam, in qua plures Dii aequali cultu adorantur, ut putidam superstitionem reiicimus: Vnde superstitio omnium foedissima Ethnicismo continetur.

22 Poëtica, & civilis Gentilium Theologia, in qua multitudo Deorum, Dearumque docetur, superstitio digna contemptu est: rationes quibus Porphyrius, Celsus, & Iulianus turbam illam Numinum ad quinque classes reducunt, somnia, & deliria vocamus.

23 Cum autem non solum cultus falsus, sed etiam indebitus superstitio sit, Mahumedanum Religionem apertissimam superstitionem appellamus.

24 Habet Mahumedana religio auctorem Mahumed, cuius originem, patriam, mercaturam, fugam, quam *Egiram* Arabes vocant, & est celebrior inter Mahumedanos Epocha, si placet multis verbis explicabimus.

25 Religio Mahumedanorum, Leges, Instituta, Dogmata illo libro continentur, quam *Alkoran* vulgo Turcae vocant, in quo quaedam interpolatio videtur Religionis Christianorum, & Hebraeorum.

26 Marcionitarum, & Manichaeorum somnia, duo principia, malorum unum, alterum bonorum stabilientium, utrumque summum, reiicimus; ipsa enim mala summum bonum confirmant, ut demonstrat D. Thom.

Attributa. 27 Si Baelius rationes D. Thom. perspexisset, nunquam

affirmasset, se mala quae in mundo videntur, cum Divinis

attributis componere non posse.

• 28 Proprietates, & attributa Dei ad tres classes referre placet, ut aliae sint quae sunt Dei tanquam entis, aliae quae ei tribuuntur, ut enti independenti, aliae quae sunt Dei tanquam spiritus. Nec illas inter se, & ab essentia tanquam partes secerno, quasi re distinguantur, sed cogitatione.

29 Stabilita existentia Dei necessitate naturae, ita ut sicut semper extitit, semper extiturus sit; necessaria illatione sequitur, quod suum esse est aeternum, infinitum, & nullis terminis circumscriptum.

30 Ex ipsa etiam ratione oritur, Deum nulli mutationi esse obnoxium, esse immutabilem, immensum, nullisque locorum terminis finitum, simplicissimum; a nullo dependentem, nec defectum aliquem, etiam minimum in se continentem.

31 Compositio nulla est in Deo, sicut nec diffinitio, praeter illam quam fundamentalem, vel virtuaalem appellamus: Hinc facile conteruntur errores Eunomii, Palamitarum, & Gilberti Porretani circa distinctionem perfectionum Dei.

32 Turpiter errarunt Antropomorphitae circa simplicitatem Dei, corpus Deo affigentes, a quo errore facile Tertullianus excusari potest: Stabilimus ergo Deum esse purum, ac simplicem spiritum, quovis corpore, ac materia expertem.

33 Praeterea, cum Deus sit ens perfectissimum; infinita praeditus est bonitate, iustitia, vita, intelligentia, at-

que omnium perfectionum genere : sed cum perfectiones aliae sint, quae in sua notione nullum defectum involvunt, neque maiori perfectioni opponuntur, aliae quae defectum includunt, vel maiorem aliquam perfectionem ab ente excludunt ; illas formaliter esse in Deo admittimus, istas vero tantum eminenter, & virtualiter.

34 Vehementer erravit Ioannes Clericus, dum docuit, proprietates omnium entium promiscue in Deo inveniri, sed quia usus obtinuit, denominationem rerum a nobiliori parte fieri, ideo Deum potius dici spiritum, quam corpus.

Scientia. 35 In Deo est intellectus, attamen purissimus, & simplicissimus : eius operatio, nempe intelligere, ut immanens, quae unica cognitione aeterna, & simplici omnia cognoscit, nec ideo rationem scientiae amittit.

36 Cognitione intuitiva, quae comprehensiva nuncupatur, semetipsum Deus cognoscit, omnes pariter, & quascumque creaturas, sicut & quascumque earum operationes: Hinc nequaquam fugiunt Divinam cognitionem nostri cordis occultissimae operationes, nec illa, quae nobis abiectissima videntur, nec denique mala, tum poenae, cum culpa.

37 Etsi Dei Scientia, una & simplicissima sit ; cum diversa obiecta respiciat, diversis nominibus appellatur, ut sit necessaria, libera, speculativa, practica, simplicis intelligentiae, & visionis, quin quidpiam eius simplicitati officiat.

38 Hinc Scientiae Dei si approbativum Dei decretum adiungatur, omnium omnino est causa rerum, ita ut res omnes futurae sint, quia a Deo cognoscuntur.

39 Haec est illa Dei scientia, quae visionis appella-

tur, cuius est dirigere, & efficere res in actu secundo, & in ordine executionis, cum scientia simplicis intelligentiae causa sit directiva & effectiva rerum in actu primo, & in ordine intentionis.

40 Altera ex excellentioribus proprietatibus Divinae scientiae est, quod Deus omnia futura, illa etiam quae sunt contingencia, & libera cognoscit, certo & infallibiter, eaque efficit, hac tamen ratione, quod iis nec contingentiam, nec libertatem auferat. Ab hac autem certissima, & infallibili cognitione, nequeunt effugere futura conditionata, etiamsi contingencia sint, & disparata.

41 Eius obiectum formale, & primarium non est aliqua creatura, aut ens in se, & abstractum a creato, & increato, sed ens tantum increatum, ipse solus Deus.

42 Deus pollet natura intellectiva, ex quo recte pro-*Voluntas.* bat D. Thomas, in Deo voluntatem esse, nec ab ipso separari posse; nec vero illi aliquid humani tribuendum est.

43 Sola bonitas Divina est voluntatis eius obiectum formale, tam motivum, quam terminativum, creaturae vero sunt eius obiectum materiale, unde ad ipsas etiam aliquo modo extenditur.

44 Posita perfectissima scientia Dei, nec varia, nec mutabili, sequitur voluntatem Dei nullam suspensionem habere posse; sic Deus voluntatem mutare non potest, nec praeferre apparens bonum vero bono, sicut nec malum bono, nec maiori bono minus bonum.

45 Nec inde sequitur voluntatem Dei contineri Stoicorum fatu: etsi enim voluntas Divina in essentiam Dei necessario feratur, tam quoad specificationem, quam quoad

exercitium ; tamen creaturas revolutionibus temporum obnoxias , liberrime amat , quin haec libertas aliquo modo voluntatis Divinae immutabilitati officiat , Deus enim est liber , & immutabilis.

46 Simplicissima , & indivisibilis est voluntas Divina ; at secundum intellectum nostrum multiplicia , & varia nomina sortitur.

47 Alia dicitur voluntas absoluta , quae spectat totum universum , atque omnia eius possibilia systemata ; altera ordinaria , quae res factas respicit , & earum leges ordinemque.

48 Partitur etiam in voluntatem beneplaciti , & haec in ipso actu voluntatis , qui proprie in Deo est , stabilitur ; & in voluntatem signi , quae non nisi voluntas metaphoricè dicitur , eo quod pro effectu solum externo voluntatis sumatur.

49 Inter omnes voluntatis divisiones , celeberrima est illa , quae in antecedentem , & consequentem partitur , quae ex diverso statu in quo obiectum inspicitur , totum discrimen desumit.

50 Voluntas illa , quae consequens dicitur , semper impletur , cum illa quae antecedens nominatur , quamvis vera , & sincera sit , non semper volitum principale consequatur.

51 Hac antecedenti voluntate vult Deus omnium hominum salutem , etiam supposita humanae naturae infectione per primi hominis lapsum.

52 Cuius vel signum est quod nedum in communi praeparat , ut re vera praeparat ; sed etiam in particulari con-

ferat omnibus, & singulis hominibus moraliter viventibus, pro loco, & tempore, auxilia proxime, vel remote sufficientia ad salutem, prout cuiusque natura, & conditio patitur.

§ 3 Illam rationem ordinis rerum ad finem, quam in *Providentia* Divina concipimus, *Providentiam* appellamus.

§ 4 Ex eo quod Deus dirigatur infinita ratione, habeatque infinitam potentiam, & mundus sit factus secundum exemplar intelligibilis, & aeterni, quod est in mente Divina; sequitur, quod omnia quae in mundo fiunt, referantur in destinatos fines, naturae eorum consentaneos.

§ 5 Propugnamus igitur, *Providentiam* in Deo esse, quae ad creaturas omnes, etiam quae minimae, & abiectissimae nobis videntur, & ad ipsas actiones liberas extenditur; voluntates quippe nostrae magis in Deo, quam in nobis sunt.

§ 6 Abeant ergo in malam crucem homines excaecati, Democritus, Epicurus, Spinoza, caeterique Deistae, turpiter opinantes, mundum, & omnia quae in eo sunt, facto gubernari, aut casu convolvi, aut fortuna regi.

DE VERA RELIGIONE GENERATIM.

1 Deo debetur vera Religio, quae debet esse naturae Divinae, atque humanae, necnon ordini universi consentanea.

2 Hinc vera Religio non debet esse homini noxia, sed utilis: unde Religio illa, quae intellectum hominis non perficit Dei hominumque cognitione, sed foedis fabulis, & absurditatibus inficit, vera esse non potest.

3 Est etiam hominum commentum, non vera Religio, quae nec regit, nec perficit hominum appetitum, sed falsis & vanis bonis applicat.

4 Nec inde inferas: quod vera Religio, hominem privare debet omnibus praesentibus vitae bonis; haec enim vera Religio ita elargitur, ut ad superiora tendentibus non officiat: unde vera Religio non spoliatur humanis affectibus, sed eos moderatur, ne sint noxii.

5 Vera Religio necessaria est homini, ut hic sit, ut hic bene sit, & ut tandem beatus esse possit; utilis est illi igitur vera Religio.

6 Vera Religio docet homines non superbire in prosperis, & ut non desperent in adversis, dum monet homines esse sub iusto potentissimi, & amantissimi Patris imperio.

DE RELIGIONE NATVRALI.

1 D. Thomas demonstrat, in tota natura, omnibusque eius partibus Deum explicare haec duo, *esse* nempe, & *agere*.

2 Cum nihil per se ipsum suapte natura sit praeter Deum, qui est prima, & aeterna omnis entitatis causa; singulae res, hoc ipso quod sint, Deum omnium rerum primam esse causam manifestant.

3 Praeterea, quia singulae res, suo modo agunt, ostendunt, & causam primam activam esse, & omnis activitatis, & virtutis esse principium: igitur cognitio Dei hac ratione, & cultus huic rationi consentaneus, Religio naturalis appellatur, eo quod a natura ipsa dimanet.

4 Religionem naturalem esse veram solum Athei negant, qui commentum esse humanum per summam audaciam affirmant.

5 Cum Religio naturalis nihil aliud doceat, nisi quod recta ratio ab ipsa natura informata omnibus hominibus praescribit, vera, & sancta est.

6 Qui Civitatem sine omni in Deum pietate praeclare posse se habere propugnant, nobis videntur extra omnem sensum vagari.

7 Si qui negant causam intelligentem in rerum humanarum universitatem, amentes, & vecordes sunt, cum pugnent cum tota Philosophia, ac naturae ratione.

8 Adversus Deistas, & Naturalistas affirmamus non esse sufficientem Religionem naturalem in praesenti homi-

num statu naturae curandae, atque ad finem suum regen-
dae.

9 Ratio naturalis, sine revelationis subsidio, in homi-
nibus iam late corruptis, ac depravatis, longe a vero aber-
rat: unde non est sufficiens ad homines in vera Religio-
ne continendos.

10 Nobis minime placet opinio illorum, qui existima-
runt, eas gentes, quae aut ante natum Christum vixe-
runt, aut post natum, sed insciae Evangelii, modo ple-
ne legem naturae, & naturalem Religionem servassent,
salvari potuisse.

DE RELIGIONE REVELATA.

1 Quamvis Religio naturalis vera sit, non tamen suf-
ficiens est homini ad suum finem adipiscendum, cognoscen-
dumve: unde homines indigere doctrina revelata manife-
stum est, ut probat S. Thomas.

2 Qui aut humanam naturam attentius contemplantur,
aut purgata mente Dei proprietates perpendunt, possunt
facillime ex utroque fonte cum necessitatem, tum existen-
tiam Religionis revelatae cognoscere.

3 Vnde versari inter homines doctrinam aliquam reve-
latam, ut sua officia componere possint, probat hominis
indigentia, Dei summa bonitas, & nationum omnium
maximus consensus.

4 Nec solum statuimus, esse aliquam doctrinam inter
homines Divinitus revelatam, quae nos ad mores, ac Dei
cultum, & pietatem instigare possit, verum quoque ai-

cimus eam iis libris contineri, qui idcirco Divini vocantur, qui Biblia Sacra appellantur; in quibus denique totum Divinum Testamentum vetus, novumque continetur.

DE SACRIS BIBLIIS.

1 Sacrorum Bibliorum, quae verbum Dei sunt scriptum, quorum singula verba Deus scriptoribus dictavit, in varias linguas factas fuisse versiones, nemo est qui dubitet. *Scriptura.*

2 Inter omnes versiones Vulgatam Latinam pro authentica habendam esse, post tot saecula in Ecclesia probatam, Tridentina Synodus solenni decreto declaravit.

3 Plures sunt qui acutissime, & ingeniosissime Graecum textum, & Hebraicum, etiam prout nunc extant, authenticum esse, ac certam fidei nostrae regulam, pro aris, & focus defendunt, quibus & nos nec minori adhibita diligentia adhaereremus: At habemus iam irrefragabilem fidei regulam in Vulgata nostra, quam solam Concilium Tridentinum declaravit authenticam, quin opus sit alio recurrere, nisi utilitas id exigat, cum & textum Hebraicum, Graecumque amplectimur; volumus enim dissensionibus finem imponere.

4 Varii sunt sensus Sacrorum Bibliorum: litteralis alius est, seu historicus; mysticus alius, seu spiritalis; horum quilibet alias patitur divisiones, in quorum explicatione opus non est immorari.

Judicium Scripturarum Divinarum per ipsasmet Scripturas, nulla ratione idoneum esse potest. Sed neque ad privatos Christianae reipublicae cives huiusmodi criterium

pertinere potest. Quis ergo erit iudex proprius? Sola Ec-
clesia.

6 Omnes libri in Bibliis contenti Divinae infallibilisque
auctoritatis sunt; in omnibus illis Deus adloquitur nos,
qui tanquam calamo scriptore sacro utitur, nihil scriben-
te nisi illa ad quae a Scriba Divino movetur.

7 Scriba Divinus, qui ipsamet veritas est, & sancti-
tas per essentiam, nec decipi valet, nec nos decipere, cum
per se, tum per alium, etiam de potentia absoluta.

8 Hinc contradictiones, quae hisce in Scripturis no-
bis apparent, alicuius falsitatis illas nullo pacto argue-
re posse statuimus; eas enim ad veram concordiam ratio
diligenter attendens, quamoptime potest adducere. Deinde,
si quaedam foeda, & impia leguntur, narrantur solum,
non laudantur.

9 Placet nonnullas antilogias, & contradictiones appa-
rentes conciliare, & nonnulla vindicare, quae Sacras Scrip-
turas falsitationis conspurcare multis haereticis videntur.

10 I. Conciliabimus vers. 26. Cap. XLVI. Libri Gen.
ubi dicitur: *Cunctae animae, quae ingressae sunt cum Iacob
in Aegyptum, & egressae sunt de femore illius, absque uxori-
bus filiorum eius* 66. cum sequenti v. 27. ubi legitur: *Omnes
animae domus Iacob, quae ingressae sunt Aegyptum* 70.

11 II. Vers. 11. Cap. I. Iosue, in quo legitur: *Præ-
parate vobis cibaria, quoniam post diem tertiam transibitis Ior-
danem*; cum aliis textibus eiusdem Iosue, cum quibus pug-
nare videtur.

12 III. Vers. 17. Cap. XV. eiusdem Libri, ubi legi-
mus: *Coepitque eam Othoniel filius Genez frater Caleb. junior,*

cum vers. 12. Cap. XXXII. Num. ubi legitur : *Praeter Caleb filium Iephone Cenezaeum* , cum quibus pugnare videntur.

13 IV. Vers. 1. Cap. X. Libri Iudicum , in quo *Thola* nominatur *filius Pbua patris Abimelech* , *vir de Issachar* ; cum vers. 15. Cap. VI. in quo *Gedeon frater Pbua* fuisse dicitur de Tribu Manassis , non Issacharis.

14 V. Vers. 4. Cap. X. eiusdem Libri , ubi memorantur *Principes triginta Civitatum* , *quae ex nomine eius sunt appellatae oppida Iair* ; cum illo Textu Num. 32. ubi asseritur has Civitates appellatas fuisse ab alio Iair filio Manassis longe antiquiore.

15 VI. Vers. 1. Cap. XVIII. eiusdem Libri ubi dicitur : *Tribus Dan quaerebat possessionem sibi* , *ut habitaret in ea* : usque ad illum enim diem inter caeteras tribus sortem non acceperat ; cum adscriptione sortis septimae , quae Cap. XIX. Libri Iosue filii Dan designatur.

16 VII. Ostendemus , votum , quo libri eiusdem Cap. XI. vers. 29. filiam suam Iephte dicitur vovisse , verum fuisse , & reale , eamque in reale holocaustum obtulisse. Cuius executionem nunquam S. Scriptura approbat ; fuit etenim , sicut in vovendo stultus , in reddendo impius.

17 VIII. Vers. 34. Cap. XXII. Libri III. Regum in quo legitur : *Vir autem quidam tetendit arcum* , *in incertum sagittam dirigens* , & *casu percussit Regem inter pulmonem* , & *stomachum* , conciliabimus cum eo quod de eodem facto dicitur II. Paralip. vers. 33. Cap. XVIII. sagittam scilicet percussisse Regem inter cervicem , & scapulas.

18 IX. Textus Cap. VIII. & XI. Libri IV. Regum, in quibus legitur, quod Ioram genuit Ochoziam, Ochozias genuit Ioam, Ioas Amasiam, Amasias, Oziam, cum vers. 8. Cap. I. S. Matth. ubi omisis Ochozia, Ioa, & Amasia dicitur: *Ioram autem genuit Oziam.*

19 X. Ostendemus quoque non spectrum aliquod, aut repraesentationem Saüli apparuisse, cum dicitur I. Regum Cap. XXVIII. *Dixit Saul servis suis: quaerite mihi mulierem, &c.* Sed veram Samuelis, animam, ut conveniat cum Eccles. XLVI. vers. 23. ubi de Samuele dicitur: *Post haec dormivit, &c.* At non virtute Magica hoc factum est, non enim hoc opus Scriptura Doemoni tribuit.

20 XI. Conciliabimus vers. 7. Cap. III. Libri Tobiae, in quo Sara Raguelis filia, quam ducturus erat in uxorem Tobias iunior, habitasse dicitur in Rages Civitate Medorum, ubi Cap. IV. vers. 21. habitasse etiam dicitur Gabelus, cum vers. 3. Cap. IX. ubi peractis nuptiis Raphael Angelus missus dicitur a Tobia in Rages Civitatem Medorum ad Gabelum pecuniae debitorem.

21 XII. Librum hunc Angelum mendacem minime exhibere ostendemus, cum Cap. V. & VII. a Tobia iuniore interrogatus Raphael, an noscet viam, *quae in regionem Medorum ducit*, ait: *Novi, & omnia itinera eius, &c.* neque dum rogatus, *de qua Domo, aut de qua Tribu es tu,* dixit: *Ego sum Azarias, Ananiae magni filius.* Vers. 18. Nec denique cum interrogatus Cap. VII. vers. 3. *Vnde es iuvenes?* respondit: *Ex Tribu Nephtali sumus.* Talia enim responsa veritatem, etsi obscurioribus verbis obvelatam includunt.

22 XIII. Vers. 2. Cap. VII. Libri Iudith, ubi legimus: *Erant autem pedites bellatorum centum viginti millia, & equites viginti duo millia*, conciliabimus cum Vers. 7. Cap. II. ubi non nisi duodecim millia equitum numerantur.

23 XIV. Libri eiusdem verba, quibus Iudith Cap. IX. approbat, & summis laudibus extollit, imo ipsi Deo attribuit Simeonis, & Levi factum Dinae strupum ulciscientium, cum verbis illis, quibus istud factum Iacob Gen. XXXIV. & XLIX. detestatur, & *maledictum furorem vocat*.

24 XV. Iudith mentita fuit Holoferni, dum Cap. X. vers. 12. dixit: *Ego fugi a facie eorum, &c.* sed non laudatur in S. Scriptura, quoniam mentita fuit, sed quia sine peccato mendacium in Iuditha potuit esse. Vnde in hoc, sicut & in ornatu, & oratione pro captu, & morte Holofernis, commendatur solum propter laudabilem affectum, quem habuit ad salutem populi. Verb. sunt S. Thom.

25 Haec pauca sint stabilia pro tuenda, atque firmanda veracitate Divina. Nunc vero ad narrationem eorum, quae in Bibliis sunt, sermonem convertamus; in illis enim religionem revelatam, eiusque arcana inveniemus.

26 Quamvis illis verbis, quibus incipit Liber Genesis non *Trinitas*, satis clare manifestetur unitas essentiae Divinae, & Trinitas Personarum, sed obscure tantum; urgentissimum tamen habemus testimonium Epist. I. Ioh. Cap. V. v. 7. *Tres sunt qui testimonium dant in Coelo, &c.* sicut & illud Ioh. X. *Ego & Pater unum sumus*.

27 Hisce & aliis Scripturae Sacrae verbis, ita loculenter demonstratur in Deo unam individuum essentiam esse, & tres Personas, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum,

ut uno ictu, & Sabellianorum perfidia, & Arianorum impietas, Macedoniorum quoque, Socinianorum, aliorumque blasphemantium hominum contumacia confodiatur.

28 Conveniens ergo fuit, quod PP. in Nicaena Synodo congregati, hanc vocem *Homoousion*, qua Verbi Divini cum Patre consubstantialitas aperte innuitur, suo symbolo insererent, ut Arianorum ubique grassantium perfidiam, & falsas expositiones profligarent.

29 Hoc mysterium humanae rationis terminos praetergreditur, nec aliquod praesidium ex naturae lumine expectare possumus.

30 Sed ut cum aliqua methodo de huius mysterii sublimitate loqui possimus, habenda ratio est Processionum, & relationum, secundum id, quod Sacra nobis Scriptura innuit.

31 Sacra doctrina nobis revelata nos docet, dari in Deo processiones, quas immanentes appellamus.

32 Processiones in Deo duas tantum affirmamus, unam per Intellectum, qua Verbum gignitur; alteram per voluntatem, qua amor spiratur. Haec ita intellige: Quod Verbum a solo Patre, Spiritus Sanctus a Patre & Filio tamquam ab unico principio procedant, ut adversus Graecos Schismaticos Sancta definit Ecclesia.

33 Unde haec particula *Filioque* iure fuit addita Symbolo Nicaeno Constantinopolitano.

34 Verbum Divinum vere esse Filium, & dici, non vero Spiritum Sanctum, confitemur. Sed unde hoc discrimen oritur? inter varias investigationes, & explicationes Doctorum Scholasticorum illa nobis aperiet, quam ex D.

Thoma hausimus ; quia nempe Verbum procedit per intellectum , Spiritus autem per voluntatem.

35 Nisi Sabellianus sit aliquis , non utique negabit, dari relationes , easque reales in Divinis ; quae cum quatuor sint , illae tantum distinguntur realiter , quae sibi invicem opponuntur.

36 Cum de Arcano SS. Trinitatis disserimus , usum verborum , sedulo observare debemus : Vnde quae solum essentiae ratione Personis conveniunt , singulariter tantum praedicantur ; quae vero ratione solum relationum , pluraliter ; quae tandem & essentiae , & relationum ratione eis conveniunt , & in singulari , & in plurali praedicantur.

37 Post considerationem processionum ad intra , de processionibus ad extra tractandum est ; qua methodo usus fuit D. Thomas.

38 Cum Deus O. M. omnipotens sit , & rerum omnium possibilium rationes in se contineat , bonitatis suae amplissima diffusionem totum hoc universum creavit.

39 Creavit Deus in principio Coelum , & terram ; non ex materia aliqua sempiterna a Philosophis conficta , sed *Mundi creatio.* ex nihilo omnia produxit.

40 Si rationem quaerimus , cur Deus , qui aeternus est , & rationem mundi efficiendi ab aeterno in se haberet , mundum tamen ab aeterno non produxit , cum hoc ad arcana Divinae providentiae spectet ; nullam aliam inveniemus , nisi quod Deus in operationibus extrinsecis , omnimoda libertate polet.

41 Aegyptiorum , Caldaeorum , Atheorum , Pantheistarum , Spinozarum , aliorumque circa mundi originem errores facili negotio refellentur.

42 Duplex est sententia circa tempus, quo mundus est conditus, altera quae tempore verno asserit fuisse creatum, alia quae autumno; nobis prior videtur probabilior.

Sex die- 43 Mundum, resque omnes in eo contentas, sex die-
rum opus. rum spatio a Deo perfectas, & absolutas fuisse, aperte nobis tradit S. Scriptura. Quae autem intelligentia dierum illorum debeat haberi certo non constat. Magn. Parens Augustinus acutissime illos dies interpretatus fuit; verum absque ullo tanti Doctoris ingenii praeiudicio, aliorum Sanctorum sententiam planiorem, & verbis litterae conformiorem de sex dierum naturalium periodo sustinemus.

44 Prima die creavit Deus Coelum, & terram. Nominis Coeli intelliguntur omnia Coelestia corpora, sicut nomine terrae omnia elementa.

Angeli. 45 Coelum revera hac die creavit Deus; nec intelligas vacuum, sed Angelis plenum, qui quidem hac prima die creati sunt.

46 Adversus Saducaeos ergo, & Materialistas asserimus, Angelos existere, qui fuere a Deo in tempore conditi, stupenda quidem multitudine.

47 Immortales, atque spirituales Deus Angelos creavit, ab omni omnino materiae concretione separatos.

48 Possunt tamen aliquando assumere corpora; ita ut non omnes Angelorum apparitiones per imaginationis apprehensionem fiant, sed & quandoque secundum assumpta corpora.

49 Ita fuerunt a Deo Angeli scientia exornati, ut in naturalium rerum cognitione amplissima sit.

50 Hac enim non solum se ipsos, sed & Deum per

suam substantiam cognoscunt. Angelus etiam alium Angelum cognoscit: neque socialis vita sine tali cognitione, & commercio sustentaretur.

51 Singularia materialia Angelum cognoscere certum videtur, quin potius de fide.

52 Imo & ad futura se extendit eorum cognitio; illa scilicet, quae ita per causas naturales ordinata sunt, ut raro impediuntur, per coniecturam huic ordinationi commensuratam cognoscunt; quae vero certo ex ipsis deducuntur, & ipsi certo cognoscunt.

53 Sed cum non eo usque extendatur eorum cognitio ut infinita sit, necessarium est limites ipsi praefigere: unde neque ad futura mere contingentia, neque ad secretas cordium cogitationes eorum scientia pertingit.

54 Deus O. M. sic liberaliter se gessit erga illos, ut largitus ipsis fuerit cum natura gratiam, & sanctificantem, & adiutricem, qua pro sua libertate possent perseverare in iustitia, & sanctitate, necnon beatitudinem promereri.

55 Inter illos plurimi supernaturalia gratiae, & gloriae dona assequuti sunt. Quae omnia secundum suarum naturalium perfectionum quantitatem acceperunt; non quod haec naturalis perfectio dispositio esset ad gratiam, aut gloriam; sed quod gratuito Deus hanc proportionem servare voluerit.

56 Sed Lucifer per superbiam sese extollens, plurimos alios in societatem sui delicti attraxit, illos nempe, qui Deum debitam servitutem, & obsequium denegarunt: at vindex supremus protinus in ignem tartareum torquendos praecipites eiecit.

57 - Unde primum peccatum Angelorum superbia fuit.

58 Appetens enim Angelus aliquam Dei similitudinem, voluit permanere in beatitudine naturali, quatenus erat perfectio sibi naturaliter debita, recusans beatitudinem supernaturalem, quatenus erat obtinenda per gratiam: unde utraque beatitudo, & naturalis, & supernaturalis, obiectum fuit superbiae Angelorum.

59 Duplex adsignatur causa obstinationis Doemonum; altera extrinseca, gratia nempe ipsis denegata; altera vero intrinseca, eius scilicet voluntas peccato immobiliter adhaerens.

60 Angelus enim secundum connaturalem suum modum operandi, immobiliter adhaeret fini, ad quem semel ex certo iudicio, & perfecta deliberatione se determinavit.

61 Angelos inter se loqui extra dubium est. At quomodo loquantur, non leviter torquet Theologorum ingenia. Vnde aliis sententiis in sua probabilitate relictis, quae nobis magis placet, seligimus.

62 Inter se loquuntur Angeli per ordinationem, seu directionem suorum conceptuum unius ad alterum.

63 Angelus superior inferiorem illuminat, nunquam vero inferior superiorem.

64 Novem esse Angelorum Choros, tres conficientes Hierarchias, communiter tenent Theologi post Dionysium.

65 Ex variis etiam Scripturae locis constat, Angelos mitti in ministerium, homines custodire, ipsos adiuvando, & mala coercendo. De operibus primae diei satis.

Firmamentum. 66 Die secunda fecit Deus firmamentum, & divisit aquas quae erant sub firmamento, ab his quae super firmamentum erant.

67 Firmamenti nomine potest hic intelligi illud Coelum, in quo sunt stellae fixae, non secundum eius substantiam iam prima die productam, sed quoad aliqua accidentia, splendorem scilicet, pulchritudinem, &c.

68 Sed Magn. Parens Augustinus commendat expositionem illorum, qui intelligunt partem illam aëris, in qua condensantur nubes; at qualibet stante interpretatione, divisionem aquarum, quam hac die Deum fecisse legimus, quam optime possumus exponere.

69 Die tertia congregavit Deus aquas, quae erant sub firmamento, in locum unum, terramque, recedentibus aquis exsiccata, herbarum, stripiumque viriditate vestivit, iussitque, ut arbores, & fructus produceret.

70 Communis fert opinio, quod hac tertia die Deus *Paradisus* Paradisum produxit. Qua propositione stabilita, duas maxime pugnantes inter se sententias reiicimus.

71 Quod Sac. Scriptura de loco Paradisi narrat, Philo Iudaeus, & Origenes allegorice esse intelligendum firmanunt; at locum vere corporeum esse, communis tenet sententia Patrum, ac Theologorum.

72 Sed prorsus incertum est, quo loco, quave mundi plaga, Paradisum voluptatis Deus constituerit.

73 Quamvis recentiores nonnulli iam Paradisum non existere stabiliant, contrarium cum communi Patrum sententia tenemus.

74 Die quarta collocavit Deus in Coelo Solem, Luna, & Stellaeque, ut praecessent diei atque nocti, & ut essent in signa, & tempora, & dies, & annos; denique ut lucerent, & illuminarent terram.

75 Solem , Lunam , atque Stellas corpora esse animata affirmare , est esse de grege Marcosianorum , qui Haeretici damnati fuere ab Ecclesia , ut Irenaeus refert.

76 Plures gentes fuerunt , quae sidera uti Deos coluerunt , qui error iam a nobis confutatus fuit.

77 Vnde Aristotelis quoque opinio refellitur , qui intelligentia , qua Coeli moventur , sidera animata fuisse docuit , ut dicit D. Thom. Anima , & sensu coeli , & sidera canent , ut luculenter Damascenus probavit.

78 Die quinta pisces in mari , volucresque in aëre creavit Deus.

79 Ipsamet die piscium , cetorum , conchiliorum , & aquatiliū genera , aviumque , & volatiliū aliorum species omnes Dominus Deus produxit.

80 Sexta tandem , eaque divini opificii postrema die , animalium innumerabiles species produxit Deus.

Homo. 81 Hac die creavit Deus hominem ad imaginem , & similitudinem suam , & spiravit in faciem eius spiraculum vitae , factusque est homo in animam viventem.

82 Scriptura Sacra satis innuit , Adamum fuisse primum , & universalem omnium Parentem , quem Deus sexta die creavit. Vnde praeaddamitarum systema , tanquam delirium quoddam habemus.

83 Ipsa etiam Scriptura docet , omnium matrem Evam ex Adami ipsius costa a Deo formatam , cum eadem die immissit soporem in Adamum. Enarratio , quam Scriptura facit de Evae productione , accipienda nobis est obvio , & litterali sensu.

Status innocentiae.

84 Deus primum Parentem non condidit , perfectionibus

solum naturae ornatum ; gratia enim sanctificante, virtutibusque in ipsa conditione decoravit illum.

85 Tribuit illi rerum naturalium scientiam exactissimam, sicut & plenum dominium supra corporea, & animata, immortalitatem, caeteraque dona.

86 Si primus Parens non peccasset haec tanta felicitas ipsi innocenti concessa, ad posteros etiam manasset.

87 Sed dum Primi Parentes praeceptum de non comedendo fructu vetito transgrediuntur, se ipsos statim ab hac beatitudine deturbarunt, suosque posteros in eadem implicarunt miseria.

88 Hoc peccatum recte originale dicitur, cuius existentia ita efficacibus argumentis demonstratur, ut rationes, quae magno apparatu congesserunt Pelagiani olim, hodie Sociniani ad eam eliminandam, facili negotio solvantur. *Peccatum originale.*

89 Adversus hos vaferrimos homines statuimus, omnes nos in Adam peccasse (Purissimam Immaculatamque Dei Matrem semper Virginem Mariam excipimus toto corde) quod peccatum proprium nostrum est, voluntariumque in capite, verumque peccatum.

90 Sed admodum difficile est explicare, quae eius natura sit. Nobis sententia D. Thomae placet circa illius constitutum : unde privatio iustitiae originalis, qua voluntas Deo subdebatur, formale est in peccato originali.

91 Quod autem ad illius propagationem pertinet, illam sententiam amplectimur, quae in seminali ea diffusionis via ponit, qua natura humana traducitur, & carnis ita libidinosa consortio, anima vitiatur.

92 Mors, ignorantia, concupiscentia, caeteraque hu-

ius generis aerumnae, quae ab ipso nativitatis principio homines comitantur, ac dire exagitant, ad peccatum subsequutae fuere.

93 Homo igitur ille innocens in iustitia originali creatus, quem Deus tot gratuitis, naturalibusque donis constituerat, summe miser culpa sua effectus fuit.

94 Attamen omnipotens, & misericors Deus primis Parentibus delicta sua pepercit, atque eos ad aeternam perduxit felicitatem.

95 Ipsis quippe vere, & ex corde poenitentibus, & Dominum clamantibus, misericordia Dei illico affuit, atque a delicto liberavit.

Cain, & Abel. 96 Primos Parentes Deum verum invocasse nemo dubitare poterit: Hoc & Cain fecit primus eorum filius, quem primo anno mundi dedit eis Dominus, qui & primam mundi Civitatem aedificavit, iustusque Abel, quem secundo anno dedit eis Deus.

97 Isti duo primi mundi fratres sacrificia sua Domino Deo suo obtulerunt, ut Scriptura ipsamet sacra aperte testatur.

98 Hoc & fecerunt Patriarchae antediluviani, qui ita dediti fuere simplicitati, & sobrietati, ut nullo interveniente mandato ab esu carnum abstinuerint.

99 Hinc, quando de Enos dicitur Gen. IV. v. 26. *Iste coepit invocare nomen Domini*, non intelligendum est, quod fuit primus absolute, cum ante ipsum, sicut & post ipsum ad diluvii usque tempora, cultus Dei, iustitia, & Religio viguerint.

100 Dicitur ergo incepisse invocare nomen Domini,

quod culto aliquo externo, ac maiori pietate quam caeteri, id ipsum praestiterit.

101 Verum homines antediluviani, alii erant, qui cum Adamo vivebant, & *fili* Dei in Scriptura vocantur; erant enim Dei, iustitiaeque cultores; isti autem cum *filiis hominum*, Caini scilicet, nullam communicationem habebant.

102 Sed cum vidissent filii Dei filias hominum, ut dicit Scriptura, quod essent pulchrae, ex omnibus quas elegerant, sibi in uxores acceperunt.

103 Ex hac commixtione tota terra corrupta est; quod *Diluvium* cum Deus vidisset, aquas e Coelo ultrices emisit, ut haec *scelerum* sentina deleretur, & totius terrae eluvione libido hominum ubique flagrans extingueretur.

104 Universale ergo fuit Diluvium, quod Dominus Deus super omnem terram immisit, non super Palestinam tantum, aut aliquas alias regiones particulares, ut aliqui falso existimant contra Sac. Script. sensum.

105 Inter tot mala Noë inventus est iustus, cui a Deo *Noë* mandatum fuit construere arcam, in qua ipse cum filiis suis, cunctorumque animantium generibus salvari posset.

106 Ingressus igitur fuit Noë arcam secundum Dei mandatum cum tribus filiis suis Sem, Cham, & Iaphet, quorum Sem dicimus eius *primogenitum*, cum uxore quoque sua, uxoribus filiorum *suis*, cunctisque animantibus.

107 Anno integro solari emenso, & decem diebus, egressus est Noë de arca, Deo iubente cum familia sua, & cuncta *animantia* ex arca emisit.

108 Egressus Noë ex arca, Deo gratias egit aedificans altare *Domino* Deo. Hoc est primum altare, de quo

in Scriptura Sacra expressa fit mentio.

109 Noë , Dei , iustitiaeque cultor , nec in minimo Deum offendit , quem in tabernaculo suo inebriatum , & nudatum Sacer Scriptor refert.

110 Iniquissime egit Cham cum fratribus suis turpitudinem Patris revelavit.

111 Noë post diluvium alios filios iam non accepit, sed contentus fuit his tribus Sem , Cham , & Iaphet , a quibus disseminatum est omne genus hominum super universam terram.

Poligamia. 112 Poligamia concessa fuit a Domino Deo post diluvianis : unde tantum incrementi brevi tempore genus humanum suscepit , ut non unica regione iam capi amplius possent.

113 Hinc Patriarchis post-diluvianis in lege monogamiae pro generis humani multiplicatione Deum dispensasse, certissimum est ; non sic dispensavit ante-diluvianis , eo quod multiplicationis generis humani fini aliter Deus providerit.

114 Vnde cum Gen. IV. vers. 19. dicitur , Lamechum duas accepisse uxores , contra Matrimonii primam a Deo factam institutionem peccavit.

Extructio Turris Babel. 115 Numero hominum aucto , de discessu ab ipsis co-
gitatum est in varias terrae regiones. Sed antequam migrarent , & a se mutuo divellerentur , ut celebrarent nomen suum , ingentem turrim *Babel* in campo Senaar aedificare tentarunt.

116 Nemrod , primogeniti Cham filius , cum cognatis , clientibus , & amicis huius operis fuit architectus ; excipiendus est Noë , & familia Heber.

117 Plures post Iosephum putarunt, finem aedificantium hanc turrin fuisse, ut si Deus oblitus foederis cum hominibus initi, mundum aut universali diluvio, aut generali incendio destruere vellet, omnibus esset refugium.

118 Sed hanc altissimam turrin, quae ad nubes usque assurgeret, eo fine construere voluerunt, ut posteris superbissimo, aereque potentiori monumento relicto, nominis sui fama, & gloria, longe, lateque diffunderetur.

119 Homines hosce vanos, & superbos, qui turri huic immensae construendae operam navarunt, immerito a peccato excusare vult Tostatus. Satis enim peccatum illorum, tam insolentis operis aggressorum arguit Dei iusti praepotentis sceleris ultoris animadversio, ac vindicta, confundentis linguam illorum, ut non audiret quisquam, nec intelligeret loquelam proximi sui.

120 Hinc satis probabile est, iustissimum Deum non constituisse familiam Heberis Patriarchae in eadem poena illorum, quorum culpae participem se non reddidit.

121 Hinc est ut traditur, quod eo tempore, quo post linguarum confusionem per omnes terras homines erant dispersi, huius Patriarchae familia ipsa non fuerit dispersa, donec descendentem Abrahamum ex hac familia speciali vocatione Deus vocavit.

122 Abrahamus, audito Dei praecepto, egressus fuit de Obedientia domo cum uxore sua Sara, & Loth filio fratris sui. Sed *Abrahae*. fame urgente, in Aegyptum permeare cogitur. In hac peregrinatione considerans aliquod periculum sibi imminere ob uxoris pulchritudinem; obsecravit, ut sororem suam esse diceret; nec a vero erravit, dicens uxorem sororem

suam , propinqua enim erat sanguine. Vnde SS. Patres eum a mendacio excusant.

123 Abrahamus hic nullum malum fecit , nec oblitus fuit Domini Dei sui , in quo speravit , & cui coniugis pudicitiam commissus fuerat , quique a Pharaone impollutam ei reddidit.

Occursus 124 Ex AEGypto ascendit Abraham valde dives , victorque a Deo constitutus fuit contra quatuor Reges , quos S. Scriptor *Melchisedech.* narrat, iniisse bellum contra quinque Reges in valle Silvestri.

125 Haeretici Melchisedechiani asseruerunt , Melchisedech fuisse supremam aliquam virtutem Christo maiorem; Origenes existimavit , fuisse Angelorum sub humana specie Abrahae repraesentatum ; aliqui ex Iudaeis putarunt , fuisse verbum Patris in figura assumpta , aut spurium quemdam hominem ; aliqui ex Catholicis tenuerunt fuisse Sem, filium Noë. Has omnes sententias reiicimus , & amplectimur illam , quae statuit fuisse hominem Chananaeum natione , iustum , Sacerdotem , Regemque Salem.

126 Civitas Salem , cuius Melchisedech Rex fuit , non est Ierusalem , ut multi cum Iosepho putant , sed fuit Sichem prope Scithopolim constituta.

Ingressus 127 Cum autem Abraham uxorem suam iam sterilem *ad Agar.* cognovisset , eius voci obtemperans , Agar AEGyptiam ancillam in uxorem accepit. Hoc non egit nisi Deo volente , & cum eo dispensante , ut tenet D. Thom.

128 Deus renovavit pactum cum Abrahamo , mandatumque ei dedit de Circumcisione , qui eadem die circumcipsum , Ismaëlem filium suum , atque viros omnes suae domus circumcidit.

129 Mox tribus Angelis in specie humana ab Abra- *Sacrae pro*
hamo hospitio susceptis , per unum illorum ostendit ei *missa foe-*
Dominus , quod Sara uxor sua filium foret paritura. Hoc *cunditas.*
accepto nuntio , dubia Sara , *risit post ostium tabernaculi.*
Non sic Abraham , cui iam Deus idem promisserat , & de
quo dicit Scriptura : *Et cecidit Abraham in faciem suam,*
& *risit* : fuit equidem risus admirantis , simul & creden-
tis , non dubitantis.

130 Sed ad iustum Loth Abrahami nepotem nostra *Loth*
vertatur oratio , antequam impletum videamus , quod a
Deo Abrahae promissum fuit.

131 Dominus Deus eripuit Loth ex Sodomorum incen-
dio ministerio Angelorum. Duos igitur Angelos Deus So-
domam misit , quos Loth hospitio excepit , quos cum falla-
cissimi cives , non Angelos , sed iuvenes formosos esse pu-
tarent , quorum pudicitia abuti possent , illico hospites
ad infamem libidinem exposcunt.

132 Illis cum duas filias nubiles obtulit , non ob hoc
illico arguendus est de peccato , etenim sine culpa hoc
evenire potuit , ut apposite observant M. P. August. &
D. Thom.

133 Obstinatis Sodomitis , & caecitate percussis , So-
domam , & Gomorrham igne coelesti Angeli consumunt,
postquam Lothum eduxerunt.

134 At Loth uxor ; Dei posthabito praecepto , quod
ne incendium , vel uno aspectu dignarentur , nec mora,
clare , & distincte eis prohibitum fuerat ; retro morose,
curioseque spectans , & oculos suos magni incendii con-
templatione depascens , de vestigio , quasi repentino ful-

mine tacta, ac stupenda transmutatione in statuam salis conversa, inauditam inobedientiae suae poenam iure meritoque luit.

135 Loth cum duabus filiabus suis ex urbe Segor exiit, vicinumque in collem subiit, ubi ab illis amore suscipiendae prolis flagrantibus, vino de industria ingurgitatus, & ebrietate victus, dormivit cum eis, peperitque maior Moab, minor Ammon.

136 Nec in praesentiarum vindicare volumus duas filias ab incestu, nec eorum Patrem a gemina in quam lapsus est ebrietate. Illud tamen advertere volumus Lothum a culpa incestus fuisse prorsus immunem.

Isaac. 137 Sed ad propositum nunc redeamus, ad promissionem nempe Abrahae a Deo factam. Visitavit igitur Dominus Deus Saram, quae concepit, & peperit filium, quem octava die Abraham circumcidit, & imposuit nomen Isaac, quod a risu patris vocatum fuit; sed post breve tempus in luctum vertitur.

138 Anno etenim aetatis suae 25, ut Iosephus refert, Abraham obtemperans praecepto Dei, quo praeceperat ei, ut dilectum filium suum Isaacum offerret ei in holocaustum, assumpsit filium suum, & ambo pervenerunt ad montem, quem ei monstraverat Deus, ut Isaac immolaretur, obstititque Angelus a Deo de coelo missus.

139 Mors iste, in quo Isaac immolandus erat, Moria adpellatur, qui & Calvariae esse dicitur.

140 Mortua Sara, dedit Deus Isaaco Rebeccam in uxorem, Abraham vero accepit aliam coniugem nomine Cethuram. Aliqui Hebraei putant, hanc ab Agar ancilla indi-

distinctam. Magis tamen nobis placet, Cethuram distinctam fuisse ab Agar, quae concubina tantum fuit.

141 Rebecca nupta Isaaco, per 19 annos nullam prolem suscepit: at Divina implorata clementia, cum misericors Deus votis & precibus Isaac annuisset, foecundam reddidit Rebeccam, quae duos geminos concepit, atque nono mense a conceptione, Esau peperit, & Iacob.

142 Esau adultus, fornicator, & profanus, in simoniam incidit, quando fratri suo Iacob primogenita vendidit. Iacob debet ab hoc crimine excusari, qui illud sibi debere per Spiritum S. intellexit, qui proinde non emisse credendus est, sed redemisse quod sibi ab iniusto possessore debebatur.

143 Iam Isaac decrepitus, oculisque calligans, volens filio suo Esau benedictionem dare, illum accersivit, eique iussit, ut venatum iret, & ex capta praeda sibi epulas pararet. Iacob autem ex consilio Rebeckae, quae a Deo noverat, minorem maiori praeferendum esse, benedictionem paternam accepit, dicens patri suo Isaaco: *Ego sum filius tuus, &c.*

144 Si Iacobi verborum sensum attendamus, Sanctum Patriarcham ab omni fraude, & mendacio excussare debemus. *Esau & Iacob.*

145 Cum autem Iacob matris suasu iram Esau declinaret, ad Labanum fratrem Rebeckae avunculum suum duas filias habentem pervenit, pro quarum minore, quae Rachel nominabatur pacto inuito ei inserviendi per spatium septem annorum, postquam transiissent, matrimonium cum ea iniit. Sed gravissimum Laban commisit crimen; substituit enim Liam vesperi pro Rachele Iacobo, a quo peccato nec Lia fuit immunis.

146 Fraude cognita a Iacob, Liam accepit in coniugem suam, initumque prius matrimonium cum Rachele confirmavit, septem annis Labano serviturus pro Rachele, sicut servivit pro Lia.

147 Erravit Iosephus dum dixit, septem aliis annis praetermissis, Rachelem duxisse in uxorem; cum hebdomada solum transacta in coniugem eam accepisset.

148 Expletis iam 14 annis servitutis, reversurus Iacob in patriam suam, per sex annos detinetur a Labano iniusto mercedis suae defraudatore. Sed Deus illico adfuit Iacob; Deo etenim revelante, absque aliqua iniustitiae macula per virgarum decorticationem artificiose eum elusit.

149 Denique Laban, cum Iacob post 20 annos servitutis in patriam cum sua familia reverteretur, insequutus fuit ipsum; comprehensumque in monte Galaad, furti reum ostendit: etenim Rachel inscio Iacobo, iustissimo quidem titulo, abstulerat idola Patris sui; Deus enim supremus iudex has partes suscepit.

Ioseph.

150 Sed ad Iosephum Iacobi dilectum filium Christi Iesu perfectissimum typum gerentem gressus nostros dirigimus. Sanctissimus hic Patriarcha tantam in se fratrum suorum concitavit invidiam ob eius enarrata somnia, ut necem illius cogitarent. Sed ab hoc facinore Iudae concilio deflectentes, Ismaëlitis eum pretio vendunt. In Aegyptum ductus fuit, ubi postquam somnia Pharaonis sapienter fuisset interpretatus, universae terrae Aegypti praefuit.

151 Non est Iosephus arguendus de peccato, si tale quid appareat ab ipso factum, cum fuerit vir sanctissimus, & semper Dominus fuerit cum eo dirigens gressus, ut ipsa Scriptura testatur.

152 Vnde Iosephus Domini Dei sui oblitus non fuit, cum durius excepit fratres suos a Patre missos, quando audivit quod alimenta in AEgypto venderentur; nec mentitus fuit eis dicens: *Exploratores estis*; nec perieravit dicens: *Per salutem Pharaonis exploratores estis*. Nec peccavit, quando arguit furti innocentem Benjamin; neque in culpam incidit ebrietatis cum fratribus, cum secundo veniente in AEgyptum cum Benjamin, convivio ab eo excepti, hiberunt, ut dicit Scriptura, & *inebriati sunt cum eo*.

153 Non sic timuerunt, nec reveriti sunt Deum fratres eius omnes. Etenim Simeon, & Levi gravia perpetrarunt crimina ulciscentes stuprum Dinae a Sichem filio Hemor oppressae; & Ruben execrabilis cum Bala concubitus iustissimam poenam luit.

154 Duodecim fuere filii, quos dedit Deus Iacobo. Ex Lia: Primogenitus Ruben, & Simeon, & Levi, & Iudas, & Issacar, & Zabulon. Filii Rachel, Ioseph & Benjamin. Filii Balae ancillae Rachelis, Dan, & Nephtali. Filii Zelphae ancillae Liae: Gad, & Aser. Ex his duodecim prodiere tribus Israel.

155 Ioseph postulavit, ut hi omnes in AEgyptum descenderent, postquam biennium coepisset fames in terra, restarentque adhuc quinque anni, impleveruntque numerum 70 animarum, quae cum Iacob ingressae sunt AEgyptum, ut dicitur Genes. XLVI. vers. 27. *Ingressus in Aegyptum.*

156 Hucusque de libro Genes. quem tradidit nobis Deus per Moysen servum suum. Qua finita historia, librum Exodi incipit a tribus Hebraeorum oppressionibus, quibus eorum in suo regno propagationem, qua terram im-

plèverunt, invidens novus Rex opprimere voluit.

157 Itaque aliquarum munitionum in regione sua necessariorum sumpta, occasione; ut lateres conficerent, imperavit Hebraeis, Aegyptios operibus praeficiens, utque sine commiseratione ad labores eos compellerent, mandat eis. Misericors tamen Dominus magis eos multiplicabat, quo magis opprimebantur.

158 Sed secundam, & longe maiorem priori addidit oppressionem impius Rex; etenim praecepit obstetricibus masculos omnes Hebraeos interfici, foeminas vero reservari.

159 Putant Hebraei, Obstetrices, de quibus Sacer Textus, fuisse Mariam sororem Moysis, & Iochabed matrem eius; sed hanc opinionem falsam esse, ex ipsa S. Scripta probatur.

160 Hae Obstetrices mentitae fuerunt mendacio officioso, respondentes Regi, ut Sacer Textus narrat, mulieres Aegyptias obstetricandi artem habere, &c. Dominus Deus hisce obstetricibus bene fecit, non quia mentitae fuere, sed quia misericordes fuerunt in homines, Deumque timuerunt.

161 Sed adhuc ira excandescens Rex adversus Hebraeos, illud impiissimum decretum edidit, praecipiens populo suo, ut quidquid masculini sexus natum fuerit, in flumen proiicerent, quidquid vero foemenini, reservarent.

Moyses. 162 Sed missit Deus servum suum Moysen in mundum his temporibus, qui a matre sua Iochabed tribus mensibus fuit absconditus propter Regis edictum; sed tandem aquis Nili expositus, a filia Pharaonis extrahitur, & in filium adoptatur, atque in Aula Aegyptiaca, ipsa procu-

rante enutritus, omni Aegyptiorum sapientia fuit instructus, ut ait S. Script.

163 Crevit Moyses, & ascendit in cor eius, ut visitaret fratres suos, qui cum vidisset unum Aegyptium percutientem Hebraeum; illa iudiciaria potestate, qua a Deo constitutus erat populi Hebraei liberator, percussit Aegyptium: unde a peccato homicidii iure excusatur.

164 Hebraeos quoque a peccato furti excusamus, dum egressuri ex Aegypto, petierunt ab Aegyptiis vasa aurea, & argentea, vestemque plurimam, & expoliaverunt eos, Domino Deo iubente.

165 Hinc in perpetuam beneficii illius memoriam, quo Hebraei adeo festinanter egressi sunt de Aegypto, ut panes fermentare non potuerint, instituit Deus festum Azymorum. Hoc festum per 7 dierum spatium celebratum fuit.

166 Non duxit Deus populum suum per terram Philistiim, ne ingruente statim bello, in Aegyptum vellent redire; sed per solitudinem via longa, & laboriosa duxit eos, ut paulatim laboribus eos assuefaceret, & eorum in servandis praeceptis Divinis constantiam experiretur.

167 Cum Israëlitae venissent in solitudinem Sinai mense tertio egressionis de Aegypto, ascendentem Moysen ad Deum vocavit Dominus de monte. Varia fuere in hoc monte facta, de quibus dicemus occasionem nata.

168 Dum Deus de erigendo Tabernaculo, de Sacerdotum vestimentis, aliisque Moysen instrueret, populus adorans Vitulum aureum, ad idololatriam delabitur. Hoc crimen Aaron etiam amplexus fuit, nec illum ulla ratione excusare possumus.

169 Libris Genesis, & Exodi immediate Leviticus succedit, agens de Sacerdotibus, eorumque ministeriis: Numeri deinde in quo populus Israël per Tribus, & familias numeratur: & ultimo sequitur Deuteronomium, in quo lex reperitur, & explicatur, quae in monte Sinai data fuerat.

170 Omnes hos libros Deum per servum suum Moysen nobis tradidisse, nemo inficias ibit, nisi neget perpetuam, & ab antiquissimis temporibus sibi semper constantem sententiam Iudaeorum, Samaritanorum, Christianorumque omnium asserentium, Moysen totius Pentateuchi verum esse auctorem.

Incarnatio 171 Nunc de Novo Testamento in Sacris libris incluso, ac de Mysteriis reliquis, quae ipsum narrat, aliquas propositiones stabiliemus. Et principio quidem de Verbo caro factum, quod caput est omnium, quae dicenda a nobis sunt.

172 Et ut primum, quod in hoc Mysterio est, attingamus; facili negotio possumus ostendere, Verbum caro factum fuisse, impossibile non esse.

173 Arcani huius possibilitas, non ita nobis innotescit, ut eam lumine naturali demonstrare, aut evidenter cognoscere possimus.

174 Venit autem iam pridem Messias, a populo desideratus, a Prophetis praenuntiatus; Iesus scilicet Nazarenus Virginis Mariae filius, non purus homo, sed verus Deus, & homo, qui inter homines vivens, cum hominibus conversatus fuit.

Iacobi vaticinium.

175 De veritate Messiae adventus, facile peridos Iu-

deos convincimus celeberrimo illo Iacobi vaticinio Genes. XLIX. *Non auferetur sceptrum de Iuda, &c.*

176 Laudato vaticinio non Iudae solam Tribum, sed & totam gentem Iudaicam esse intelligendam, probabilius putamus.

177 Mysterium Incarnationis Deo fuit conveniens, totique universo commodum, atque utile.

178 Non simpliciter fuit necessarium ad humani generis reparationem, sed secundum quid.

179 Pro reparatione humanae naturae nulla creatura, etiamsi multis gratiis ornata foret, potuit condignam satisfactionem exhibere; unde ad eiusmodi reparationem opus fuit Deum incarnari.

180 Redemptio generis humani ita fuit motivum Incarnationis, ut vi praesentis decreti, Adamo non peccante, Verbum incarnatum non fuisset.

181 Principalius Iesus Christus venit in hunc mundum ad delendum peccatum originale, nec tamen ideo & alia excludimus peccata.

182 De fide est, unionem Verbi Divini cum humanitate, in natura non esse factam, sed in Persona, vel Hypostasi.

183 Fidei etiam dogma est, ab Ecclesia contra Nestorium definitum, unicam in Christo personam esse, unum, & eundem Dei, & Hominis filium.

184 Beatissima igitur Virgo Maria vere, proprie, & catholice dicitur Mater Dei, seu Deipara. Hoc pariter dogma catholicum est a S. Ecclesia contra Nestorium stabilitum; non quod Divinitatem, vel purum Deum Virgo

Sanctissima , sed quod hominem qui simul Deus est , genuerit.

185 Purissima Virgo Maria prae caeteris omnibus maiora gratiae ~~sanctificationis~~ privilegia accepit , eo quod mater Dei extitit , & genuit unigenitum a Patre plenum gratiae , & veritatis.

B. M. Maria. 186 Virgo concepit , Virgo peperit , Virgo post partum permansit.

187 Abeant in orcum Cerinthus , Iovinianus , & Helvidius ; turpiter enim errarunt : ille affirmans , ex semine Iosephi Christum conceptum fuisse ; hic Virginem in partu corruptam asseverans ; iste petulanter dictitans , Virginem post partum a Iosepho fuisse carnaliter cognitam.

188 In verum Matrimonium fuit B. V. Maria tradita Iosepho viro iusto. Ergo SS. Virgo votum Virginitatis non emissit ? Illatio haec , quantum dissona SS. Patribus , Virginitatem cum legitimo Matrimonio optime conciliantibus , tanto Calvinistis erit grata , qui eliminanda inde volunt Monastica vota , quae illi odio summo prosequuntur.

Conceptio Christi. 189 Admodum conveniens fuit huic Sanctissimae Virgini per Angelum annuntiari , Incarnationem Verbi Divini in ea esse perficiendam.

190 Sub Angelicae salutationis initium Christus Dominus non fuit conceptus in Virginali eiusdem utero , sed in fine , quando nempe consensum suum praebens B. V. M. haec verba protulit : *Ecce ancilla Domini , &c.*

191 Christus Dominus de Adam accepit carnem ex purissima Virgine , quae materiam , purissimum scilicet sanguinem conceptui aptum praeparavit , & ~~subministravit~~.

192 Huius Conceptionem tota SS. Trinitas operata est, tametsi appropriatione quadam specialiter Spiritui S. tribuatur.

193 Celsus, Porphyrius, Iulianus apostata, Tatianus, & Faustus Manichaeus, homines vaferrimi, & Christianae Religionis hostes infensissimi, ut Iesu Christo Messiae dignitatem eriperent, non de tribu Iudae, & stirpe David, sed ex tribu Levi eum esse, contra S. Scripturam, adserere ausi sunt.

194 Sed nec dubitandi locum dant Evangelistae Sancti, Iesum Christum Mariae filium ex semine David secundum carnem natum esse.

195 In instanti conceptio Christi fuit peracta, in quo nempe fuit & corpus animatum, & a Verbo adsumptum. *Visitatio.*

196 Postquam Angelus, qui Mariae nuntiavit Verbi Divini incarnationem, ab ea discessisset, abiit B. Virgo, ut narrat S. Lucas Cap. I., cum festinatione in provinciam Iudae visura Elisabeth cognatam suam. Hanc peregrinationem suscepit V. Maria ex speciali S. Spiritus inspiratione, non ut sibi de dictis ab Angelo certior fieret, ut indigne aliqui putarunt.

197 Ad Mariae adventum in domo Elisabeth, exultavit in gaudio infans Ioannes in utero matris, qui & Spiritu S. fuit repletus.

198 Novem ab annuntiatione Angeli decursis mensibus, *Nativitas.* B. V. Maria clauso ostio, sine dolore, sine sordibus peperit filium suum primo, & unigenitum.

199 Natus est Iesus Christus Dominus noster in Bethleem suburbio die 25 mensis Decembris.

200 Bovem, & Asinum affuisse Christo Domino na-

scenti , perantiqua traditio est , SS. Patrum calculo sat,
superque approbata.

201 Nec debuit haec Christi Iesu temporalis nativitas
omnibus promiscue manifestari , sed quibusdam tantum.
Convenienter admodum adhoc fuere electi Pastores , Ma-
gi , Simeon , & Anna.

202 Videntes Magi stellam in Oriente , venerunt cum
muneribus adorare Dominum die 13. ab eius nativitate.
Magos huiusmodi fuisse Reges , satis contemptu digna no-
bis videtur opinio.

Circum- 203 Quod Christus Dominus fuerit Circumcissus , aper-
cissio. te nobis tradit S. Lucas Cap. II. Ipsum non fuisse legi
Circumcisionis subiectum , certissimum est ; sese tamen illi
subiici conveniens fuit.

Purifica- 204 B. V. Maria , tametsi toto iure non fuisset subiecta
tio. legi Purificationis , sese tamen ipsi adstrinxit. Vnde S. Lu-
cas verbis illis. Cap. II. *Postquam impleti sunt dies purgationis
eius &c.* , de solius Matris , non Proles purificatione lo-
quitur.

Fuga in 205 Statim post Purificationem B. V. Mariae , & obla-
AEgypt- tionem pueri Iesu in Templo , S. Ioseph cum Maria , &
tum. Divina prole de Nazareth Profectus est.

206 Et in AEgypto , non novem , septem , quinque,
aut tribus annis , ut aliqui putant , sed anno necdum in-
tegro commorati sunt.

Caedes in 207 Ipsomet tempore , statim scilicet post Purificatio-
fantium. nem , & fugam in AEgyptum , & non biennio post Chri-
sti Domini nativitatem , Herodes caedem infantium edixit.

208 De Christi Domini nostri Iesu instituto usque

ad suum Baptisma, quaerenti satisfaciemus.

209 Baptizatus itaque fuit Christus a Ioanne in Iorda- *Christi*
ne prope Bethaniam, anno aetatis suae circiter trigessi- *Baptis-*
mo: Prodigia vero illa, quae Christo baptizato evenerunt, *ma.*
si placet enumerabimus, ac libenter explicabimus.

210 Christus Dominus, suscepto Baptismate, quatuor *Paschata.*
celebravit Paschata; primum anno trigessimo aetatis suae
currente, cuius meminit Ioannes Evangelista Cap. II. vers.
3. sui Evang.

211 Secundum Pascha celebravit Dominus anno aeta-
tis suae 31. Huius meminit Ioannes Cap. V. vers. 1., in
quo languidum 38 annorum sanavit.

212 Tertium Pascha celebravit Dominus anno aetatis
suae 32; ut ipse Ioannes refert Cap. VI. vers. 4. de mi-
raculo agens, quo ex quinque panibus 5000 hominum sa-
tiavit.

213 Quartum denique Pascha celebravit Christus cur-
rente anno aetatis suae 33, pridie quam pateretur. Tunc
enim non solum Eucharistiam instituit, sed & Agnum
Paschalem comedit.

214 Si tamen interrogas: qua die, sive sub qua luna
dicimus, quod luna 14 mensis Nisan ad secundas ves-
peras.

215 Christus Dominus in ultima Coena suum ipsum
Corpus, & Sanguinem sumpsit.

216 Quid autem dicendum sit de B. V. res est omni-
no incerta.

217 Dicitur Matthaei Cap. IV., quod ductus est Iesus a Tentatio
Spiritu in desertum, ut tentaretur a Diabolo. Tentari autem Domini.

Christum Dominum conveniens fuit. Tres tentationes visibiles, quas narrat Matthaeus, & Lucas, non nisi post 40 dierum ieiunium contigisse dicimus.

218 Num autem Diabolus Christum super pinnaculum portaverit, an illum tantum duxerit; res est sub dubio ob diversum loquendi modum Evangelistarum, in quo nunc non libet immorari.

Transfiguratio. 219 Christum Dominum Transfiguratum fuisse in monte Tabor, qui excessus in Galilaea invenitur, ut certum propugnamus.

220 At in quo Transfiguratio Christi posita fuerit, haec est nostra sententia: quod immutata omnino manente substantia, & figura corporis, & faciei Christi, splendorem clarissimum, solis instar, emisserit.

221 Moyses, & Elias, Petrus, Ioannes, & Iacobus convenienter inducti sunt testes Transfigurationis Christi.

Passio. 222 Admodum conveniens fuit Iesum Christum Dominum pati ob liberationem generis humani.

223 Christus Dominus in sua Passione fuit flagellatus. An virgis, an loris, an tandem funiculis nodosis? non ita est certum, ut dubitationis locus nobis non relinquatur.

224 Pariter incertum est quantus fuerit plagarum numerus Christo inflictarum: neque nobis speciem veri illud habere videtur, quod nonnulli adserunt, scilicet 5000 excessisse numerum.

225 Nec ob hoc negare audeamus, Milites, qui iniussi, & ex propria malitia Coronam Spineam Christo imposuerunt, ipsamque ludibrio tanto habuere; contra leges, Iudicisque, si quae erat, sententiam, plures ad flagellatio-

nem concurrisset, determinatumque plagarum numerum excessisset.

226 Quidam dicunt, ex iuncis marinis Coronam Spineam fuisse contextam; alii ex rubi, & sentis spinis. Verum rationes quibus assertum suum probant, non sunt tanti momenti, ut de his dubitare nobis non liceat.

227 De Crucis baiulatione, de eius magnitudine, & forma, de sententia capitis in Christum lata, deque Latronibus cum eo crucifixis, si placet, multa dicemus, & nostram mentem aperiemus.

228 Mons Calvariae fuit, in quo Christus Dominus Cruci affixus est, quod Hebraice Golgotha appellatur.

229 In hoc monte pro vita omnium aeterna sanguinem suum liberalissime fudit, atque mortem oppetiit Iesus Christus Redemptor, & Salvator noster, quem pro omnibus omnino hominibus dedit Deus Pater propitiatorem. *Crucifixio.*

230 Perversus Calvinus adserere ausus fuit, Christum Dominum pro electis tantum mortuum fuisse, caeteris ad mortem aeternam adactis; sed in hoc turpiter erravit.

231 Nec minus impia dici potest illa, quae Ianseniana propositio dicitur, scilicet: Semipelagianum esse affirmare, Christum Dominum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, & sanguinem fudisse.

232 Dogma Catholicum de Christi morte pro omnibus, & Semipelagianorum error de ipsius morte, toto Coelo distant.

233 Postquam Christus crucifixus est, ut refert Ioannes Cap. XIX., cum milites latronum crura fregissent, Ad

Iesum cum venissent, ut viderunt iam mortuum, non fregerunt eius crura, sed unus militum lancea latus eius aperuit, & continuo exiit sanguis, & aqua.

234 Communis fert opinio, quod hic miles fuit Longinus, qui postea Martyr occubuit. Nec Baronii sententia nobis satis placet, quae tenet Centurionem Christum in Cruce pendentem, Filium Dei visis prodigiis confitentem, Longini nomen sortitum fuisse.

235 Hunc militem fuisse coecum, & ex aqua, & sanguine e latere Christi in eius oculos saliente, visum miraculose recepisse, cum Annalium Parente fabulosum plane reputamus.

236 Quod autem iudicium feramus de tenebris, quae Christo Domino e Cruce pendente contigerunt, de veli scissione, quid denique de magno Pane, si placet, expendemus.

*Descensus
ad inferos.*

237 Descendit ad inferos Anima Christi realiter, & substantialiter; in infernum tamen damnatorum secundum praesentiam realem non descendit.

238 Cum autem ad inferos descendit, SS. Patres liberavit, & aliquas Animas Purgatorii; nullum vero damnatum.

239 Christus Dominus non fuit in corde terrae tribus diebus, & tribus noctibus; quo non obstanti vere dicitur Christum Dominum tertia die resurrexisse a mortuis.

Resurrectio.

240 Vt omnimode simus certi de veritate Christi Domini resurrectionis, potentissimas quinque rationes Scriptura nobis suppeditat.

241 Tertia dies, in qua Christum Dominum surrexisse

dicitur, prima hebdomadae dies fuit, quae a nobis Dominica dies appellatur.

242 Secundum Divinas Scripturas Christus Dominus fuit, qui primus resurrectione perfecta resurrexit.

243 Communis est sententia Patrum Christum Dominum diluculo, sen sub Aurora resurrexisse.

244 Postquam Christum Dominum, Animam in Cruce egisse, significavit Evangelista Matthaeus Cap. XXVII., inter varia prodigia, quae contigisse tunc narrat, resurrectionem ponit mortuorum ante Christi resurrectionem per anticipationem per haec verba: *Et multa corpora sanctorum, &c.*

245 Sanctos illos ad vitam immortalem resurrexisse, non desunt Patres, qui opinati sunt; qui & Christo in Coelum ascendenti, ipsos cum suis corporibus ascendisse putant; nobis vero verosimilius videtur, quod Sancti illi, qui cum Christo consurrexerunt, iterum mortui sunt.

246 Pia, & probabilis sententia est, Christum Dominum a mortuis resurgentem, primo suae Beatissimae Matri apparuisse.

247 At citra dubium est, primam apparitionem ex his, quae narrat Sacer Evangelista, factam fuisse Mariae Magdaleneae.

248 Multoties Christus Dominus apparuit post resurrectionem, & praecipue Discipulis suis, loquens de regno Dei.

249 Tandem post 40. dies ex monte Oliveti propria sua virtute ascendit in Coelum, sedetque ibi ad dexteram Patris quod diverso modo ipsi, ut Deo & ut Homini competit. *Ascensio.*

Adventus Spiritus S. 250 Verbis illis a S. Luca narratis : *Cum compleretur dies Pentecostes, erant omnes pariter, &c.* adventus Spiritus S. in Discipulorum corda indigitatur. Hic est Paracletus, quem Christus missurum promisserat.

251 Secundum sententiam Interpretum, & Fidelium communem sensum, per dispersitas linguas, quae in S. Spiritus adventu apparuere, intelligimus linguas veluti igneas, supra Discipulorum capita distributas: unde non adhaeremus sententiae affirmanti, intelligendas esse per dispersitas linguas adstantium ipsorum linguas, in ore proprio ante visas velut igneas, scissas in duas partes.

252 De hora descensus Spiritus Sancti; de effectibus missionis, deque linguarum dono Apostolis collato, multa verba faciemus, si placet.

253 Cum Pater nobis dederit Filium suum Iesum Christum, quem constituit caput super omnem Ecclesiam, ut D. Paulus ait I. ad Ephes. Cap. V. vers. 22.; ipsi proprie convenit ratio capitis in ordine ad totum corpus Mysticum.

254 D. Thom. 3. part. quaest. 8. art. 1. in corpore, probat, Christo Domino convenire rationem capitis per analogiam ad caput corporis humani, ratione dignitatis, ratione plenitudinis, & ratione influentiae: unde cum de plenitudine eius omnes accipiamus, a Salvatore accepimus omne donum, omnemque gratiam necessariam ad salutem.

255 De dono igitur illo loquamur, quod alterum est ex Mysteriis Religionis revelatae, quo Divinae sumus consortes naturae, ut dicit D. Petrus, & quo Regnum Coe-

leste, cuius per illud sumus constituti, ut scribit D. Paulus, haeredes, tandem consequi possimus.

256 Gratiam ergo appellamus supernaturale illud donum, quod a Deo ex meritis Christi nobis collatum est. Gratiam multis modis dividunt Theologi.

257 Vna est gratia externa, alia interna. Gratia interna alia est gratis data, altera gratum faciens. Haec iterum subdividitur in habitualem, & actualem: iterum actualis una est operans, alia cooperans; una praeveniens, altera subsequens; sufficiens una, alia efficax. De his omnibus verba multa dabimus.

258 Pelagiani inimici Gratiae ita fuere, ut secundum M. P. Augustinum sine illa hominem posse credere, & facere divina mandata statuerint.

259 Nec eadem, & una fuit Pelagianis ratio huius erroris propagandi: haec autem motivum praebuit distinguendi tres Haereseos Pelagianae status.

260 In horum primo, etsi videantur admisisse habitualement gratiam, non tamen prout opus erat admiserunt.

261 In secundo suae haeresis statu gratias interiores actuales ex parte intellectus, videlicet internas revelationes, atque mentis illustrationes admisisse videntur Pelagiani.

262 Qui tandem ubique agitati, quum variis Catholicorum argumentis, tum Ecclesiasticis condemnationibus voluntatis, & operis gratiam probabiliter videntur admisisse; cuius tamen vim falsis suis interpretationibus penitentia nervarunt.

263 In hoc ultimo statu suae haeresis Pelagiani ad Se-

mipelagianismum declinasse videntur. Semipelagiani, cum contradictorie loquerentur, ut observat S. Prosper, ita ut modo Pelagiani, modo Catholici viderentur, vix potest definiri quid censuerint. Hinc in varias Theologi abierunt sententias.

264 Illud autem exploratum habemus, summopere Semipelagianis omnibus displicuisse praevidiam gratiam, & electorum discretionem secundum propositum absque meritum praescientia.

265 Admisere quoque Semipelagiani ad initium fidei gratias illustrantes intellectum, moventesque obiective voluntatem, non solum exteriores, sed etiam interiores.

266 Probabilius nobis videtur neminem eorum admisisse ad initium fidei necessitatem gratiae praevenientis indifferentis, reapse voluntati collatae.

267 Iansenius Episcopus Iprensis in statu naturae lapsae, non nisi gratias hominis voluntati absolute dominantes admittit, sufficientes reiecit, quas a voluntate Adam pendentes in statu naturae innocentis solas admittebat.

268 Nonnulli Theologi Catholici utramque & sufficientem, & efficacem necessariam esse volunt; sed nostro saltem iudicio, non quomodo admittere eam deberent.

269 Angelicus Doctor, & nos cum illo, illius duplicis pro omni statu cognoscimus necessitatem; sufficientis scilicet, quae bonum salutare posse facere, seu operis sancti dat facultatem, etiam in his, qui illud non exercent; atque efficacis ultra eam, qua hac homo bene utatur facultate, ex omnipotentissima Dei voluntate, in voluntates nostras supremo eius dominio descendentes.

270 Vnde homo, si conditus fuisset in pura natura, (hoc enim possibile fuit) sine gratia foret, atque sine ordinis supernaturalis auxilio.

271 Angeli & Adam in statu naturae innocentis indigere gratia per se efficaci ad perseverandum.

272 Mirabilis effectus gratiae habitualis est hominis iustificatio. *Iustificatio impii.*

273 Iustificatio non solum tegit, & veluti radit peccatorum ulcera, & maculas; sed penitus abstergit, & peccatorem, ut docent Catholici contra Calvinum.

274 Hinc patet, quod cum peccata deleri non valeant sine inhaerenti dono; impii per infusionem gratiae iustificantur, & non per imputationem iustitiae Christi extrinsecus advenientem.

275 Ex ipso gratiae beneficio oritur etiam iustorum *Meritum* meritum, quod duobus modis dicitur, alterum de condigno *iusti.* no, aliud de congruo.

276 In Concilio Tridentino definitum fuit adversus Novatores, opera iustorum, & de condigno mereri, & ius ad vitam aeternam acquirere.

277 Hisce operibus, meritisque cumulatis, soli illi infallibiliter salutem, & aeternam felicitatem consequentur, qui ad gloriam electi sunt.

278 Iam igitur patet, dari aliquorum praedestinationem ad gloriam, quae quidem in ordine intentionis in Deo prior est praedestinatione ad gratiam, seu merita. *Praedestinati.*

279 Praedestinatio sic a M. P. Augustino definitur: *Praescientia, & praeparatio beneficiorum, quibus certissime li-*

berantur quicumque liberantur. Vnde ita electis est necessaria, ut absque ea nullus salvari valeat.

280 Qua posita definitione, Pelagianorum, aliorumque haereticorum erroribus, scholarumque simul opinionibus reiectis, M. P. Augustino, & Ang. Praeceptorum inhaerentes, nullam rationem, praeter Divinae voluntatis gratuita propositum reperimus, pro praedestinatione electorum.

281 Certa & infallibilis est hominum praedestinatio, cuius propositum suum effectum debet necessario habere.

282 Numerus praedestinatorum certus est Deo, non quod sciat tantum, quot sint salvandi; sed etiam qui sint salvandi. At nullae creaturae concessum est, ut naturaliter hoc cognoscat, etsi ex speciali privilegio concedi possit.

283 Praecipui praedestinationis effectus sunt efficax vocatio, perseverantia finalis, & gloriae retributio.

284 Nec ob hoc alios effectus minus praecipuos excludimus; inter quos permissio peccati, prout maiori deservit sanctificationi peccantis, probabilius talis in electis numerari debet.

Reprobatio. 285 Hinc patet dari aliquorum reprobationem, quae non in negatione praedestinationis, sed in actu positivo consistit, quatenus nempe vult Deus permittere aliquos sua culpa deficere a gloria, & infligere damnationis poenam propter culpam.

286 Reprobationis causae variis modis considerari potest: si ex parte hominis consideratur, quae reprobatio positiva, prava eius voluntas est in peccata labens.

287 Si ex parte Dei inspiciatur, quae reprobatio negativa dicitur; aliud non est motivum, quam Divina bonitas, quam Deus voluit in rebus multiformiter repraesentare.

288 Hinc non ad peccatum originale referenda est ratio cur Deus homines reprobat, in quibus remissum est, etsi non remissum motivum extet.

289 At si de reprobatione comparativa loquamur; nullam aliam rationem habet, nisi Divinam voluntatem, ut docet Divus Thomas.

290 Sed pauca nunc loquamur de summa illa aeternae vitae felicitate, quam electi adsequuturi sunt: etenim ultimus finis noster est, ad quem per Dei gratiam, sanctaque opera sumus tandem perventuri, & ad quem omnes actiones suas hominem referre oportet. *Ultimus finis.*

291 Vnde definitur: Cuius gratia aliquid fit, sive cuius gratia agens operatur. Varias eius libenter dabimus divisiones.

292 Non modo finem ultimum, sed & intermedium vere & proprie habere rationem finis, censemus.

293 Inter omnia alia agentia, quae sensu aliquo agunt propter finem, hoc est homini peculiare, ut formaliter, seque movendo hoc ei conveniat. Necesse igitur est, ut quae deliberate vult, propter ultimum finem actu, vel virtualiter velit.

294 Nequit ergo homo diversa simul appetere tanquam plures ultimos fines totales, & adaequatos.

In nullo huius vitae bono beatitudo illa, seu summae gloriae felicitas consistere potest.

296 In solo ergo bono increato felicitas illa consistit, Deo scilicet, qui solus omne, & universale bonum est.

Visio Dei. 297 Huiusce boni adsequutio, quae Beatitudo formalis dicitur, in sola Dei clara visione consistit; per hanc enim Deus sese revelata facie Beatorum mentibus in apertum producit.

298 Haec visio ita excellens est, ut intellectus vires & facultates omnes profecto superet, nullusque sit, qui possit Deum propriis viribus intueri.

299 Sed ut Beati Regem in decore suo videant, splendido indigent lumine gloriae.

300 Hic errorem Palamitarum, & quorundam Graecorum convellimus, eo quod intellectum hominis, etiam supernaturali lumine confortatum, ad visionem Dei non posse pertingere asserebant.

301 In oppositum errorem Anomaei prolapsi sunt, asserentes nimirum, intellectum hominis propriis viribus visionem Dei elicere posse.

302 Sed ita pendet intellectus creatus a gloriae lumine in elicienda visione, ut tota inaequalitas visionis beatificae ex luminis gloriae inaequalitate proveniat, nullatenus vero ab inaequali perspicuitate intellectus.

303 At quamvis intellectus creatus lumine gloriae confortatus, visionem intuitivam Dei eliciat; minime tamen intelligas, Deum comprehendere posse.

304 Visio Dei nihil simile cum ea habet, qua oculis hisce corporeis videmus: neque possibile est oculis corporeis elici illam, quamvis glorificati sint.

305 Visionem Dei fuisse Paulo concessam in hac vi-

ta, quando raptus fuit ad tertium Coelum, & vidit, auditque arcana Dei, ut probabilius sustinemus. At nullatenus per sensuum carnalium usum. Idem dicimus de Moyse.

306 Secundum opera eius cuique Deus tunc reddet, ita ut inaequalibus meritis inaequalis gloria tribuatur; omnes tamen essentiam beatitudinis, Deum nempe Vnum, & Trinum possidebunt.

307 Animae Iustorum corporibus solutae, & plene purgatae statim consequuntur suam beatitudinem, claram scilicet, & facialem Dei visionem.

308 Unde millenarium Christi regnum cum sanctis est quid fictitium.

309 Perfectissimam hanc Dei visionem perfectiones quaedam, & proprietates consequuntur.

310 Ex his amor ita necessarius, ut non sit in potestate Beatorum, nec amare contrarium, nec ab illo amore cessare.

311 Sequitur etiam impeccabilitas felicem statum Beatorum; perpetuitas etiam, & inamissibilitas ipsis in praemium conceditur.

312 De illis mysteriis Religionis revelatae, quae ad *Actus humani* ultimum finem nostrum pertinent, satis abunde egimus. *mani.*
Nunc de actibus illis agendum est, quibus Divinae consortes naturae, aeterni regni, & felicitatis illius efficiamur participes. Appellantur *actus* a D. Bernardo semina aeternitatis.

312 Et cum ea sit actuum humanorum conditio quod voluntate procedant, actum humanum liberum, & voluntarium esse necesse est.

314 Voluntarium generatim est a principio intrinseco cum cognitione finis ; necessitatem intrinsecam potest habere adiunctam : hinc notio spontanei exurgit.

315 Violentum illud dicitur , quod est a principio extrinseco , passo non conferente vim , sed potius resistente.

316 Nulla potest dari facultas inferendi violentiam voluntati in actu ab ea elicitio , etsi cogi possit quantum ad actus ab ea imperatos , & ab aliis potentiis elicitos.

317 Hinc quae ex metu fiunt , voluntaria sunt simpliciter , licet conditionate involuntaria dici possint.

318 Actus voluntatis ut liber sit , sic debet a voluntate procedere , ut positis omnibus ad agendum praerequisitis , possit agere , vel contrarium agere.

319 Ex quo duas in actibus humanis libertates distinguimus ; a coactione scilicet , quae vim omnem externam removet , & a necessitate intrinseca , sive naturali , quae necessitatem , tum internam , seu naturae , tum externam , seu a coactione excludit. Haec libertas arbitrii , seu indifferentiae appellatur.

320 Quam quidem libertatem arbitrii , seu indifferentiae admittimus in homine lapsio ad merendum , vel demerendum.

321 Hanc Iansenius negavit , cum hanc damnatam propositionem protulit : *Ad merendum , vel demerendum in statu naturae lapsae non requiritur in homine libertas a necessitate , sed sufficit libertas a coactione.*

322 Sed cum Religio revelata ostendat nobis media , & vias , quibus actus nostri dirigi debent , ut veram , & aeternam foelicitatem consequi possimus per plenioram , gra-

tiae Divinae participationem ; operae pretium duximus de hisce mediis , viisque aliqua stabilire.

323 Media , quibus homo ad coelestia natus debet uti , & viae , per quas debet tendere , sunt virtutes , regulae , seu leges , ac tandem Sacramenta. De quibus sigillatim loquemur.

324 Virtus itaque est , quae bonum facit habentem. *Virtutes.* Obiectum virtutis est bonum , eius essentia his verbis describitur secundum M. P. Augustinum , & D. Thom. *Bona quae sunt in mente , qua recte vivitur , &c.*

325 Subiectum virtutum potentiae sunt animae ; cum enim dentur ad operandum , illis subiectari nemo inficiabitur.

326 Intellectus , qui a voluntate moveri potest per affectus boni honesti , & moralis , potest esse subiectum virtutis ; sicut & appetitus sensitivus , prout natus est obedire rationi , subiectum capax est virtutis.

327 Virtutes morales aliae acquisitae sunt , aliae a Deo per se nobis infuse.

328 Si virtutes consideremus in statu perfecto , sic connectae sunt , ut qui una careat , nullam perfecte habeat ; qui vero una gaudeat , plures habere videatur.

329 Divisio virtutis in intellectualem , moralem , & Theologicam recta est. Virtus intellectualis illa est , quae intellectum perficit in ordine ad verum.

330 Moralis est , quae moribus intra honestatis terminos continendis tota versatur.

331 Theologalis denique est , quae per se Deum immediate respicit. De virtutibus Theologalibus nunc erit sermo noster.

332 Hic est inter virtutes Theologales ordo: Fides, est principium motus Christianae vitae, & ad aeternam illam, & incomparabilem veritatem oculos attollit, quam per spem suspiramus, & per charitatem amplectimur.

Fides. 333 Fides virtus est praeclarissima divinitus infusa, qua firmiter his assentimur, quae nobis revelata sunt propter auctoritatem & veracitatem Dei.

334 Quamvis ergo Ecclesiae propositio regula sit discernendi revelata, non tamen motivum est eisdem assentiendi.

335 Vnde obiectum formale *quod* est prima veritas in essendo, formale *quo* prima veritas in dicendo, tandem materiale obiectum adaequatum est illud omne, quod divina revelatione nobis innotescit.

336 Circa obscuras res, & inevidentes versatur; obscuritas tamen eius obiectum non est, sed tantum conditio *sine qua non*.

337 Evidenter credibilia sunt Mystera, quae continent. Neque falsum ei subesse potest.

338 Pia requiritur motio voluntatis, ut ipsi assentiamur. In Haereticis, in Beatis, Doemonibus, & Damnatis locum non habet; at remanet in Animabus Purgatorii.

339 Nunc vero de regulis agendum est: illis quippe adducimur ad assentiendum *meritis* fidei.

340 Hae autem quinque numero sunt; Scriptura scilicet, Traditio, Summus Pontifex, & Concilium Generale.

341 Scriptura, quae hic controversiae principium obtinet, est verbum Dei scriptum. De hac regula supra cum de Bibliis locuti sumus, satis abunde egimus.

342 Praeter verbum Dei scriptum, datur verbum Dei *Traditio*. non scriptum, sed ore tenus Auctoribus Sacris commendatum, quod traditionum nomine usu venit. Ut autem traditionum auctoritas firmitus stabiliatur, quatuor fundamenta, quibus innititur traditio, statuenda nobis sunt.

343 Primum est, antiquiorem esse Ecclesiam Scriptura Sacra; ac proinde fidem, veramque religionem sine Scriptura constare.

344 Secundum, non omnia, quae ad doctrinam revelatam pertinent, esse etiam nunc in S. Bibliis expressa.

345 Tertium, multa ad religionem revelatam pertinere, quae nec aperte, nec obscure in Sacris litteris continentur.

346 Quartum denique, Apostolos gravissimis de causis, aliqua quidem litteris, viva voce alia tradidisse.

347 His sic stabilitis, facili iam negotio ostenditur, ex Christi, & Apostolorum traditionibus, tanquam infallibili regula, posse nos elicere certissima argumenta ad Ecclesiae consuetudinem, & religionis revelatae dogmata comprobanda.

348 Novatores tamen, & malevoli traditionum auctoritatem infamari putant, quod illae ambiguae sint, & nulla ratio, qua nobis possint innotescere, satis firma existat. Verum non desunt nobis regulae certae, & expeditissime quibus eas discernamus, quas praesto proponere, & explicare parati sumus.

349 Habemus pariter locupletissimos testes, atque sanctissimos interpretes Divinarum Traditionum; viros nempe Ecclesiasticos, qui nomine SS. Ecclesiae Patrum or-

nati sunt, eo quod sapientia, vetustate, & sanctitate flourerint.

350 Horum auctoritas satis perspecta nobis esse debet, ut veritates firmemus, cum non eundem certitudinis gradum in quibuslibet rebus obtineant.

351 In illis enim quaestionibus, quae ad fidem, vel mores saluti necessarios pertinent, si numero pauciores sint, probabile solum efficiunt argumentum.

352 Sed in expositione Sacrarum Script. vel in fidei dogmate, communis SS. PP. sensus certissimum Theologo suppeditat argumentum ad Theologicas assertiones corroborandas, quippe SS. PP. intelligentia Spiritus Sancti sensus est.

353 Verum cum de iis agimus, quae ad auctoritatem SS. PP. attinent, non inutile erit quaedam pro discretione in eorum legendis libris animadvertere.

354 Animadversio prima: considerandum quo scripserunt modo; quae enim oratione scripsere, benignius, ac minus rigurose, quam quae theologice scripserunt, sunt accipienda. Hac ratione excusantur verba quorundam PP. qui praedestinationem gratuitam excludere videntur.

355 Nec praeterire debemus, an ex professo illud, de quo disseritur, illi tractaverint; etenim quae obiter, vel inquirendo scripserunt, non a se accurate sunt interpretanda. Hac ratione dicimus M. P. Aug. lib. 22 de Civitate Dei, non fuisse in illa sententia, quae asserit, oculum corporeum Deum ut est in se videre posse.

356 Animadversio secunda: respicere debemus tempus in quo scripserunt; quia ante exortas haereses, materiae

que discussionem minus accurate, quam postea scripsere. Hac de causa PP. trium priorum saeculorum, Iustinum, Athaenagoram, Irenaeum, Clementem Alexandrinum, Tertullianum, Gregorium Neocaesariensem, Dionysium Alexandrinum, & alios, quos Verbi consubstantialitatem, & cum Patre coaeternitatem impugnasse Sociniani contendunt, ab omni prorsus errore liberos defendimus.

357 Pariter ante Ecclesiae definitionem potuerunt absque haeresis aliqua nota scribere, quae postea ab Ecclesia damnata sunt. Sic S. Cyprianus rebaptizantium errorem propugnans, maxima ipsi illata iniuria ut haereticus traduceretur; putavit enim Sanctissimus Praesul controversiam de Baptismo haereticorum ad disciplinam tantum pertinere.

358 Animadversio tertia: inspiciendum est, qua aetate scripserunt; etenim plura prius scripserunt, quae postea vel gravius tractarunt, vel omnino retractarunt, ut patet ex M. P. Augustino, qui plures libros suarum retractationum scripsit.

359 Animadversio quarta: mente tenendum est, qua occasione scripserunt; saepe enim in refellendis quibusdam haeresibus, verbis usi sunt, quae in specie quidem oppositis erroribus favent, re ipsa tamen, & secundum sensum ab illis differunt.

360 Sic videmus Cyrillum Alexandrinum Epist. 2 ad Successum, cum Nestorianos argueret, in Eutychetis errorem non incidisse.

361 Pariter S. Ioannes Chrysostomus contra Anomaeos agens Homilia 14 in verba illa Ioann. I: *Deum nemo*

vidit unquam, possibilitatem visionis beatificae non negavit; sicut neque Hom. 3 de incomprehensibili Dei natura.

362 S. Augustinus cum Pelagianis agens Serm. 14 de verbis Apostoli, non censuit, parvulos ex hac vita sine Baptismo migrantes, poena sensus esse cruciandos.

363 Animadversio quinta: cum agitur de aliquo dogmate ab haereticis olim impugnato, illi PP. prae caeteris sunt consulendi, atque legendi, quos ad has haereses impugnandas Deus Ecclesiae suae singulari beneficio concessit. Haec necessario animadvertenda duximus pro SS. PP. auctoritate sequenda. Nunc autem ad Ecclesiae auctoritatem animum convertentes, sequentia placita statuimus.

Ecclesia. 364 Ecclesia Christi nobis, omnibusque visibilis apparet, & instar montis, ut ab omnibus conspici possit.

365 Hac in re turpiter errarunt haeretici, quorum aliqui putant Ecclesiam ibi nullam haberi, ubi solida vitae puritas, & integritas non est; alii solum praedestinitis locum in Ecclesia concedunt; alii vero solum probos opinati sunt ad Ecclesiam pertinere.

366 Aliorum falsa opinio ex aequo opponitur his erroribus, quae in coetu Ecclesiae etiam haereticos publicos, & manifestos complectitur.

367 Consueverunt haeretici, aut auctoritatem Ecclesiae despiciere, aut Ecclesiam, vel saltem nomen ipsius ad se transferre.

368 Verum in suis sedibus nunquam invenire potuerunt characteres, vel notas, quae veram Ecclesiam de necessitate comitantur, quod nempe sit *Una, Sancta, Catholica, & Apostolica.*

369 Huic spiritus veritatis ex promissione Christi semper manens, & semper mansurus, praebet infallibilitatem in quaestionibus fidei morumque dirimendis.

370 At infallibilitas Ecclesiae potissimum elucet in *Concilia*.
Conventibus Sacerdotum, ad definiendas fidei controversias celebratis, qui Ecclesiae conventus Concilia vocantur.

371 Lutherani, ut vera Ecclesiae Concilia deprimant, novum Concilium, idque ex Rhetorum etiam, & Laicorum turba conflandum contendunt stultissime adversus san-
ctum totius antiquitatis morem.

372 Nos autem solos Episcopos iure Divino convenire in Concilio statuimus, & cum suffragio decisivo.

373 Quaedam Concilia sunt Generalia, quaedam vero Particularia, quorum postrema alia Nationalia vocantur, alia Provincialia, alia denique Dioecesana appellantur secundum vocationum varietatem.

374 Concilia Generalia, si auctoritas Capitis Ecclesiae, Pontificis nempe Romani non accedat, rata esse non possunt. Quam quidem propositionem ita certam habemus, ut Concilium quod auctoritate Pontificis Romani, nec congregatum, nec confirmatum fuerit, a fide labi & errare posse putemus.

375 Hinc Concilia Generalia auctoritate Romani Pontificis celebrata, & confirmata certissimam faciunt fidem Catholicorum dogmatum.

376 Vnde ad solum Romanum Pontificem spectat generalia convocare Concilia, eodemque iure illis praesidere.

377 Quid autem sentiendum de Concilio Generali Nicæno? Convocatum equidem fuit a Constantino Magno,

sed ex auctoritate S. Silvestri Pontificis ; atque idem Pontifex ei praefuit per suos Legatos Osium Episcopum Cordubensem Hispanum , Victorem , & Vincentium Romanos Presbyteros.

378 Concilium Ephaesinum indictum fuit Coelestini primi Romani Pontificis auctoritate , cuius nomine praefuit sub initio S. Cyrillus Alexandrinus ; post primam tamen actionem Arcadius , & Proiectus Episcopi , ac Philippus Presbyter , non exclusso tamen Cyrillo , saltem in his, quae propriam causam non expectabant.

379 Concilium Chalcedonense indictum fuit a S. Leone Papa , cui praefuit per suos Legatos Paschasinum Lilibaetanum , & Lucentium Ausculanum Episcopos cum Bonifacio Presbytero.

380 De aliorum Conciliorum Generalium convocatione , & assistentia , cum in Oriente celebratorum , tum in Occidente , exponemus interrogati de his , quae ad nos spectant.

381 Circa decreta Conciliorum particularium quid dicendum sit , libenter aperiemus data occasione. Nunc autem de Romano Pontifice aliqua pronuntiabimus.

Romanus Pontifex. 382 Cum enim Concilia possent fide deficere , si auctoritas Sedis Apostolicae non adesset , maxime interest auctoritatem firmare. Hoc ut ~~pedite~~ fiat , aliquas propositiones primo stabiliemus.

383 Prima sic se habet : Petrus Apostolus a Christo Domino constitutus fuit Pastor Ecclesiae universalis.

384 Secunda est : Petrus , cum Ecclesiam , aut ~~causam~~ fide firmabat , errare non potuit.

385 Tertia denique sic proponitur : Defuncto Petro ; qui illi succedit in eadem auctoritate , & potestate est.

386 His propositionibus si illud adiungas , quod Petrus fuit Romanae Sedis auctor , ibique martyr occubuit ; veluti sua sponte fuit , Pontificem Romanum in Petri locum , & auctoritatem succedere.

387 Vnde Pontifex Romanus Primatus honore , & auctoritate iure Divino praestit ut universis Ecclesiis.

388 Gravissimis igitur fundamentis propugnamus , auctoritatem Romani Pontificis in fide , & morum controversiis extra Concilium tantam esse , ut quidquid Romanus Pontifex Ecclesiae proponat , ab omni errore liberum esse iudicemus.

389 Huic nostrae sententiae minime obstat lapsus illorum Pontificum , qui in errorem incidisse feruntur. Non enim privatas personas , sed Romanae Sedis dignitatem vindicamus.

390 Nec hoc obstat , quin & privatos nonnullos vindicemus , qui in sui erroris patrocinium ab adversariis assumuntur. Sequentes ex innumeris exhibemus.

391 Stephanus Pontifex Summus non omne promiscue Haereticorum baptisma approbavit. Numquam de facto excommunicavit Episcopos sibi repugnantes , etsi eos anathematis fulmine fuerit minatus.

392 Liberius Papa secundae formulae Sirmiensi non subscripsit , sed primae tantum.

393 Ioannes XXII. numquam asseruit , Animas iuste plene purgatas non visuras Deum usque ad universalem carnis resurrectionem.

394 Haec circa regulas fidei praemittere necessarium duximus. Nec nos latet, auctoritatem Doctorum Scholasticorum, rationem humanam, atque Philosophiam multum iuvare ad assertiones nostras stabiliendas: quam ergo firmitatem habeant, libenter enucleabimus; quoniam maiora nos vocant. Vnde de reliquis virtutibus Theologicalibus hic agendum.

Spes.

395 Non immerito Spes a SS. Patribus anchora appellatur; firmam enim tenet voluntatem nostram, ac fixam, ne inter vitae huius procellas fluctuet, & a coelestium prosecutione desistat.

396 Ditissima, & foecundissima haec virtus est, quae nihil aliud quaerit, quam Regnum Dei, & ad id unice tendit, ut felicitatem aeternam consequamur.

397 Eius obiectum est obiectiva Beatitudo, seu quod idem est, ipsemet Deus connotans formalem Beatitudinem, id est, visionem Beatificam, ratione cuius alia quae respicit, ad hunc finem conducunt.

398 Virtus Spei haec omnia respicit sub Omnipotentia Dei auxiliante, quae motivum est, & ratio sperandum fiducia aeternam Beatitudinem, & media quae ad illam conducunt.

399 Fideles viatores, etiamsi vitiis, & peccatis obruti, hanc habent virtutem, dummodo non desperent, aut in praesumptionem non incidant.

400 In Beatis autem non invenitur, sicut nec in damnatis; bene vero in Animabus Purgatorii.

Charitas.

401 Felicior Fide, & Spe Charitas est, quae fiducias, Speique suspiria praetergressa, sese totam in Deum

immittit, Deoque felici glutine Animam iungit, & ei reddit amicam.

402 Vnde Charitas est virtus, quae inter Deum & hominem veram gignit amicitiam.

403 Tanta est Charitatis nobilitas, & perfectio, ut virtutes omnes, quaecumque illae sint, in perfectione superet, non modo in genere moris, sed & virtutis.

404 Eius amplitudo, & capacitas tanta est, ut in mortalibus in hac vita degentibus, augeri semper valeat.

405 Hinc terminus ille a Beguardis, & Beguinis excogitatus, ultra quem progredi non possit, fictus, erroneusque est. Verum pudet hos Haereticos impugnare, quos iam diu Synodi Viennensis & Tridentina refutarunt.

406 Cum autem virtuti vitium opponatur, a virtutibus ad vitia transeamus. Si enim contrariorum contraria sit ratio, eo magis virtutis excellentia patebit, quo vitia ipsi opposita deprimuntur. *Vitia.*

407 Vitia quae per se tendunt contra rationem naturalem, sunt directe contraria virtutibus acquisitis; virtutibus autem infusis nullum vitium neque naturale, neque contra supernaturale contrariatur directe, bene tamen indirecte.

408 Omne vitium contra naturam hominis est, a via veritatis illum avertit, atque oblitum facit aeternae felicitatis, mediorumque ad illam.

409 Peccatum est dictum, vel factum, vel concupitum contra legem Dei aeternam: unde esse iniuriam, &

offensam Dei peccato essentielle est.

410 Peccata alia commissionis, alia omissionis dicuntur.

411 Differentiam peccatorum cognoscimus, nec cum Heterodoxis volumus, ut omnia peccata paria esse dicamus.

412 Peccatum aliud est mortale, aliud natura sua veniale. Primum, si in hac vita non remittitur, poena aeterna in futura morte est plectendum; secundum vero hanc poenam aeternam non meretur.

413 Dantur peccata venialia, non solum ex conditione peccantis, aut ex Dei misericordia, sed ex natura sua a mortalibus distincta.

414 Origenes, qui Diabolum ipsum, & Angelos eius post graviora, & diuturna supplicia pro meritis, ex illis cruciatibus liberandos, & S. Angelis sociandos credidit, misericordiosiore, quam de Deo cogitari decet, tenuit opinionem. In ignem enim aeternum discedent maledicti secundum irrefragabilem Dei ordinationem.

Leges.

415 Peccatum quodcumque homo deviabit, si legibus sese contineat. Ipsis quoque legibus cuiuslibet virtutis exercitium habebit, gratiamque, qua ad consortium Dei ascitus est, conservabit, & denique finem suum ultimum obtinebit.

416 Homo legibus officia vitae suae recte instituit, societatem firmat, ius suum cuique servat, atque de his omnibus edocetur, quibus veri Numinis cultum in vera Religione tuetur, & aeternam felicitatem adipiscitur.

417 Etsi promulgatio legis ad essentiam legis non pertineat; ut tamen exigat in subdito obedientiam aliqualem eius promulgatio requiritur, prout natura, & conditio legis patitur.

418 Solum communitati, aut illi, qui curam communitatis gerit, potestas legislativa competit.

419 Hinc definitur lex: Ordinatio rationis ad bonum commune ab eo, qui curam habet communitatis promulgata.

420 Lex aeterna, quae princeps est omnium legum, est ratio Divinae sapientiae, secundum quod directiva est actionum, & motionum creaturarum in ordine ad bonum commune totius universi.

421 Ab hac lege aeterna omnes aliae derivantur; ac quae primum nobis eam manifestat, est lex naturalis.

422 Lex naturalis ita stabilis est, & firma, ut nemo, neque Deus ipse possit proprie in ea dispensare.

423 Leges humanae naturalem consequuntur, quae sunt ordinationes illae ad bonum commune promulgatae, quae dissentientes, & repugnantes obligant; etenim lex ab acceptance populi non pendet.

424 Praeter has leges Divinae quoque necessariae sunt, quae ius Divinum conservare nos iubent, atque intendunt Maiestatem Divinam illaesam servare.

425 Legibus iam stabilitis, quibus nostros actus in ultimum finem dirigere debemus; aggredimur de aliis Mysteriis Religionis revelatae pertractare, de Sacramentis nempe, quibus homo beatitudinem aeternam adinvenire potest.

426 Appellari solent Sacramenta, quia quod Deus ipsis attribuit ad finem, ad quem destinata sunt, arcanum est, & oculis Dei conspicuum. *Sacramenta.*

427 Nomen Sacramenti ex usu gentilismi prophani a Mysteriis Religionis revelatae doctoribus ad res sacras translatum, merito retineri affirmamus.

428 Variæ Sacramenti definitiones ab Haereticis obtruduntur, quæ a nobis hac una definitione reiiciuntur: Res sensibus subiecta, quæ ex institutione Dei sanctitatis, cum significandæ, tum efficiendæ vim habet.

429 Deum in statu innocentiae potuisse instituere Sacramenta, extra controversiam est; at de facto instituisse, nullum agnosco fundamentum; imo nec necessarium, aut conveniens fuit in tam felici statu Sacramenta institui.

430 Sed post peccatum ante Christum, tam pro lege naturæ, quam pro lege scripta, tam pro peccato originali, quam pro actualibus debuerunt esse Sacramenta.

431 Complura ea fuere in lege Mosayca: at quæ sunt in lege Evangelica, si cum illis comparentur, numero sunt pauciora, virtute maiora, utilitate meliora, actu faciliora.

432 Novæ legis septem sunt Sacramenta, quæ etsi non omnia sint immediate a Christo Domino promulgata, omnia tamen fuere ab ipso immediate instituta.

433 Essentia Sacramenti in his duobus consistit, verbis scilicet, & rebus, quæ communiter materia, & forma appellari solent.

434 Materiae & formæ Sacramentorum a Christo Domino nostro institutæ fuerunt, ita ut non sit penes Ecclesiam eas invertere. An vero in genere Christus eas determinaverit, an in specie, res est obscurissima, circa quam nihil stabilire audemus.

435 Contra Lutherum, & Calvinum propugnamus, verba, quæ in Sacramentorum collatione adhibentur pro forma, concionatoria non esse, sed consecratoria.

436 Si adveniret mutatio substantialis materiae, vel

formae Sacramentorum, irritum foret Sacramentum; secus si mutatio solum accidentalis foret.

437 Praeter materiam, & formam, necessaria quoque est ad Sacramentum perficiendum ipsius conferentis intentio, qua Minister id intendit facere, quo facit Ecclesia, non tantum externe, sed etiam interne.

438 Non pendet valor Sacramentorum a probitate Ministri, ut putarunt Donatistae; quantumvis enim Minister peccator existat, valide Sacramentum conficit.

439 Gravissima fuit olim inter Ecclesiam Romanam, & Africanam controversia circa fidem Ministri, quae tandem finita fuit; Sacramenta scilicet valide confici a quocumque sive Haeretico, sive Iudaeo, sive Pagano, dummodo formam Evangelicam servet.

440 Inter effectus Sacramentorum primus est gratia sanctificans, quam producunt *ex opere operato physice*, ut loquitur Schola.

441 Illa gratia, quae Sacramentalis dicitur, alter est Sacramentorum effectus, sed quodlibet propriam habet.

442 Aliqua Sacramenta ex vi suae institutionis sunt ordinata ad causandam primam gratiam, & dicuntur Sacramenta mortuorum; alia ad causandum secundam gratiam, & vivorum appellantur; potest tamen aliquando contrarium evenire, sed per accidens.

443 Character est alius Sacramentorum effectus, qui tribus tantum Sacramentis communis est, illudque efficit, ut propter signum quoddam spirituale, & indelebile, quod ~~in~~ inhaeret, iterari non possint.

444 Etsi de potentia Dei absoluta possint Angeli Sa-

cramenta administrare ; non tamen ipsi , sed soli homines sunt illorum ordinarii Ministri.

445 Neque omnes indiscriminatim homines , aut omnes Christianos omnium Sacramentorum Ministros esse dicimus , sed illos tantum , qui vocati sunt a Deo , tanquam Aaron.

446 Sacramenta pro solis viatoribus sunt instituta , sed ut prosint saltem adultis ea suscipientibus , variae praeter intentionem requiruntur dispositiones , quas libenter , & pro libito expendemus.

447 Placet tamen nunc aliqua de singulis Sacramentis delibare.

Baptis-
mus.

448 Sacramentorum omnium primus est Baptismus , a lavacro gentilium , & immersionibus Iudaeorum longe diversus , atque Ioannis Baptismate , & Auctore , & virtute excellentior.

449 Hoc Sacramentum , quod caeterorum est ianua , sic definitur : *Sacramentum regenerationis , &c.*

450 Christus Dominus instituit hoc Sacramentum ante suam passionem , quando nempe in Iordane fuit baptizatus ; sed in praecepto non fuit nisi post suam passionem , & resurrectionem.

451 Materia eius remota est aqua vera , & elementaris ; proxima vero ablutio corporea , quae sive aspersione , sive immersione , aut effusione fiat , perinde se habet ad valorem Sacramenti.

452 Aqua tamen Baptismo adhibenda , debet esse consecrata , seu sacro Chrismate delibuta , non necessitate Sacramenti , sed praecepti.

453 Forma legitima Baptismi illa est , quae actum ab-

Iuendi exprimit cum distincta expressione trium Personarum Sanctissimae Trinitatis.

454 Nullum igitur est Baptisma, in quo omittitur actus abluendi expressus per haec verba, *baptizo te, vel baptizatur seruus Christi*, aut aequivalentia; etiamsi in eius forma Trinitas exprimat.

455 Neque etiam validum reputamus Baptisma collatum in nomine Christi, omissa Trinitate.

456 Solemnitatis minister in Baptismo est omnis, & solus Sacerdos ex vi suae ordinationis; potest tamen quilibet, sive vir, sive mulier, Catholicus, vel Haereticus, fidelis, vel infidelis, dummodo ratione utatur, ex necessitate ministrare.

457 Extra Martyrii casum, Baptismus aquae est omnibus necessarius ad salutem, adultis in re, vel voto, infantibus in re.

458 Nedum parvulos Baptismi capaces iudicamus, sed & conveniens esse, imo necessarium eos baptizare.

459 Infans in utero matris non baptizatur Baptismo matris, si hanc tunc baptizari contingat.

460 Si corpus pueri ita sit in utero clausum, ut illud aqua attingere non possit, inutiliter, imo illicite baptizari tentatur.

461 Imo etiamsi inchoato puerperio, vel uteri ostio aperto, manu, vel syringia, aliove instrumento possit puer aqua perfundi, probabilius iudicamus, nec licite, nec valide eum posse baptizari.

462 Illicitum reputamus (si aliquos casus excipias) baptizare, invitis parentibus, eorum infidelium filios, qui aut

nullo modo, aut civiliter tantum Principibus Christianis subiiciuntur: secus si serviliter sint subiecti.

463 Mirabiles effectus Baptismi sunt gratia sanctificans cum virtutibus infusis, remissio cuiuscumque peccati, & poenae, sacramentalis gratia, & spiritalis character.

464 Verum hos omnes effectus non producit Baptismus in adultis, qui eum fide suscipiunt; at recedente fide reviviscit.

Confirma- 465 Confirmatio secundum verum legis Sacramentum
tio. *firmans, & roborans, &c.* habet pro materia adaequata, & essentiali chrismationem, & manuum impositionem, ab ipsa unctione indistinctam.

466 Probabilius nobis videtur esse de necessitate Sacramenti, quod balsamum oleo sit permixtum.

467 Non solum iudicamus esse de necessitate praeccepti Ecclesiastici, quod Chrisma sit ab Episcopo benedictum, sed ut magis probabile etiam tenemus, id etiam de necessitate Sacramenti requiri, ita ut simplex Sacerdos, nec ex Summi Pontificis dispensatione possit illud consecrare.

468 Forma huius Sacramenti apud Latinos haec est: *Signo te signo crucis, &c.* Apud Graecos vero haec: *Signaculum doni, &c.* Verum oratio illa praevia ad unctionem, quae ab Episcopo fit, quando manus versus confirmandos extendit, nec forma est totalis, nec partialis huius Sacramenti.

469 Solus Episcopus est huius Sacramenti minister ordinarius; potest tamen simplex Sacerdos extraordinarium illud ministrare, si adsit legitima dispensatio.

470 Omnis homo, sive adultus sit, sive infans, potest hoc Sacramentum recipere, dummodo sit baptizatus.

471 Character alter est ex effectibus huius Sacramenti: de aliis effectibus, sicut & de ritibus ad illud ministrandum, interroganti dicemus.

472 Verba illa Christi Ioann. VI. vers. 52: *Panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita*, invictissimum nobis *Eucharistia* praebent fundamentum ad probandum contra Haereticos, quod in Sanctissimo Eucharistiae Sacramento, post panis, vinique consecrationem, Dominus noster Iesus Christus verus Deus, & homo, vere, realiter, ac substantialiter sub specie illarum rerum sensibilium continetur.

473 Id etiam non obscure demonstrant verba institutionis, Matth. XXVI. Marc. XIV. Luc. XXII.

474 Vnde nihil panis, & vini substantiae post consecrationem manere, sed vi verborum consecrationis fieri veram transubstantiationem, seu conversionem totius substantiae panis in corpus, & totius substantiae vini in sanguinem Christi, contra Haereticos Impanatores, & Consubstantiatores propugnamus.

475 Hoc Sacramentum in ultima Coena fuit a Christo Domino institutum.

476 Sive in triticeo pane azymo, sive fermentato, corpus Christi veraciter conficitur. Peccat tamen Latinus Presbyter celebrans in Ecclesia Latina in pane fermentato, sicut Graecus in Ecclesia Graeca celebrans in azymo. Debet ergo quilibet Sacerdos corpus Christi conficere secundum ~~illius~~ *Ecclesiae* consuetudinem; etsi aliunde Latinorum consuetudo nobis rationabilior videatur.

477 Solus panis triticeus, & vinum de vite est materia legitima huius Sacramenti : unde modicissima aqua, quae cum vino misceri debet, non est de necessitate Sacramenti, neque de iure Divino, sed tantum de praecepto Ecclesiastico.

478 Quando Christus consecravit, non solum benedictione, sed his etiam verbis usus fuit : *Hoc est corpus meum. Hic est sanguis meus*, vel *Hic est calix sanguinis mei*.

479 Hinc Sacerdotes in persona Christi consecrantes, praedictis tantum verbis, non precibus praecedentibus, aut subsequentibus corpus Domini conficiunt.

480 Haec sola verba : *Hoc est corpus meum*, sunt essentialia formae consecrationis panis. Non ita certum est in vini consecratione de his solis verbis, *Hic est calix sanguinis mei*, vel *Hic est sanguis meus*, quamvis nobis probabilius videatur.

481 Unusquisque fidelium, postquam ad annos discretionis pervenerit, tenetur, saltem semel in anno, scilicet in Paschate, sacramentaliter communicare.

482 Nullus praeter Sacerdotes potest hoc Sacramentum conficere, sicut ordinarie, & ex officio illud administrare; potest tamen Diaconus ex vi suae ordinationis ex commissione distribuere.

Poenitentia.

483 Datur in Ecclesia verum, & proprie dictum Poenitentiae Sacramentum remissivum peccatorum post Baptismum commissorum.

484 Omnia igitur peccata post Baptismum commissa, etiam gravissima, possunt per Sacramentum Poenitentiae remitti, ita ut nullum sit peccatum in hac vita irremissibile.

485 Peccata post Baptismum commissa, ut detestanda, & destruenda, sunt materia remota Sacramenti Poenitentiae, peccata mortalia materia necessaria, venialia materia libera, actus vero poenitentis, contritio nempe, confessio, & satisfactio sunt materia proxima, seu partes materiales, ex quibus intrinsece componitur.

486 Forma Sacramenti Poenitentiae haec est: *Ego te absolvo a peccatis tuis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*; verum ex his, haec duo verba *absolvo te*, videntur tantum essentialiter requiri ad complementum formae.

487 Tunc praecipue Christus Dominus Sacramentum Poenitentiae instituit, quando post resurrectionem insufflavit in Discipulos suos dicens eis Ioann. XX.: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.*

488 Lapsis post Baptismum est necessarium hoc Sacramentum necessitate mediæ ad salutem in re, vel in voto, saltem implicito, & quidem iure Divino.

489 Adversus Novatianos, aliosve Haereticos propugnamus, Poenitentiae Sacramentum esse pluries iterabile.

490 Omnia peccata, & mortalia, & venialia remittuntur per hoc Sacramentum ex opere operato.

491 In attritione, quae cum hoc Sacramento requiritur ad iustificationem, non est necessarius actus charitatis, etsi debilis, & remissus; non tamen sufficit attritio ex metu concepta, etiam amore spei, seu concupiscentiae, sed requiritur amor Dei benevolus.

Huius Sacramenti Minister solus est Sacerdos, in quo praeter potestatem ordinis, potestas requiritur iurisdictionis.

493 Potest tamen quilibet Sacerdos, etiam Excommunicatus, Degradatus, Schismaticus, vel Haereticus, quemvis poenitentem absolvere in articulo mortis nullo reservato casu.

494 Contra Lutheranos, & Calvinistas asserimus, Extremam-Vnctionem, esse vere, & proprie novae legis Sacramentum.

495 Materia remota huius Sacramenti est oleum olivarum: quod autem sit benedictum ab Episcopo saltem mediate, necessarium esse necessitate Sacramenti, probabiliter iudicamus.

496 Similiter, quod in Vnctione, quae est materia proxima huius Sacramenti, quintuplex sensuum Vnctio observari debeat, probabile est.

497 Formam, quam Ecclesia Latina usurpat in omnibus Vnctionibus sigillatim, amplectimur.

498 Effectus primarius huius Sacramenti est augmentum gratiae auxilia specialia connotantis contra proclivitatem in malum, & torporem in bonum relictam ex peccatis praecedentibus; secundarius sanitas est corporalis, si animae expediat.

499 Solus Sacerdos huius Sacramenti Minister existit.

500 Non nisi infirmis, iisque periculose decumbentibus Extrema-Vnctio conferri debet. Neque pueris ante usum rationis, neque perpetuo amentibus hoc Sacramentum conferri potest.

501 Quae necessitas sit huius Sacramenti suscipiendi, & administrandi, necnon de eius iteratione, & dispositione subiecti, si placet, multa dicemus.

502 Adversus Haereticos propugnamus, Ordinem ve- *Ordo.*
rum esse novae legis Sacramentum, quo sacri Ministri in
Ecclesia inaugurantur, qui sic definitur: *Signaculum quod-*
dam Ecclesiae, quo spiritualis potestas ordinato traditur.

503 Septem sunt Ordines tantum. Ordinem Presbytera-
tus Sacramentum esse, de fide est; Diaconatum pariter
esse Sacramentum, communis sententia Theologorum te-
net. Vnde merito contrarium tenens temeritatis argue-
retur.

504 Subdiaconatum, minoresque Ordines esse Sacra-
menta iudicamus; Tonsuram vero dispositionem solum esse
ad Ordines suscipiendos affirmamus.

505 Materia, & forma Presbyteratus apud Latinos est
Calicis cum vino, & Patenae cum pane traditio hisce ver-
bis: *Accipe potestatem, &c.* & impositio manuum cum his
verbis: *Accipe Spiritum Sanctum.* Ita ut sint duae materiae,
& duae formae partiales, ex quibus una totalis consti-
tuitur.

506 Apud Graecos vero sola manuum impositio est
materia; forma haec sola verba: *Divina gratia, quae sem-*
per infirma curat, &c.

507 Duplicem pariter in Diaconatu materiam, dupli-
cemque formam probabiliter tenemus. Impositio manuum
Episcopi cum his verbis: *Accipe Spiritum Sanctum, &c.* &
traditio libri Evangeliorum cum his verbis: *Accipe pot-*
estatem, &c. complent materiam, & formam essentialem
Diaconatus.

Sola traditio Calicis vacui, & Patenae vacuae,
est materia Subdiaconatus: forma vero sunt haec verba:

Videte, &c. Quae autem sit materia, quaeve forma minorum Ordinum, deque eorum officiis, dicam rogatus.

509 Minister ordinarius huius Sacramenti est solus Episcopus; potest tamen simplex Sacerdos ex commissione Pontificis extraordinarie ministrare, adminus Tonsuram, & quatuor minores Ordines.

510 Vnusquisque a proprio Episcopo ordinari debet, vel ex licentia illius. Verum etsi esset alienus, valide ordinaret, dummodo omnia necessaria ad ordinum validitatem adhiberet, materiam scilicet, formam, & intentionem faciendi quod facit Ecclesia: Idem pariter praestabit, si Episcopus sit intrusus, Haereticus, Schismaticus, Excommunicatus, Degradatus, aut Simoniacus.

511 Mulier capax non est huius Sacramenti, nec homo non baptizatus; infans vero baptizatus, caeteris adhibitis, valide suscipiet.

512 Quae autem sint dispositiones requisitae, ut subiectum valide, & licite hoc Sacramentum suscipiat, interrogati dicemus.

Matrimonium. 513 Matrimonium sic definitur: *Viri, mulierisque coniunctio maritalis inter legitimas personas, individuum vitae societatem tenentes, & gratiam coniugibus conferendam significans.*

514 Matrimonium in facto esse, quod aiunt, consistit essentialiter in vinculo formali, seu nexu indissolubili resultante ex mutuo consensu.

515 Coniunctio indissolubilis maris, & foeminae ad exercitium generationis, quod Matrimonii nomine intelligitur, est homini maxime naturalis.

516 Praeceptum de Matrimonio obligat per se directe,

& primario communitatem, ut curet aliquos nubere; non unumquemque ut nubat, nisi casu, quo hominum paucitas id exigeret.

517 Vnde haereticum est dicere, illicitum esse actum Matrimonii; cum meritum ex ipso possit deduci.

518 Matrimonium, quod in nova lege celebratur, verum, & proprium Sacramentum constituit.

519 Si inter absentes contrahatur, sive per procuratorem, sive per litteras, sive per nuntios, servatis conditionibus de iure requisitis, non solum erit validum in ratione contractus civilis, sed & verum Sacramentum.

520 Etsi Sacerdos sit minister solemnitatis Matrimonii, non tamen necessitatis; hoc enim ipsi contrahentes praestant.

521 Materia remota huius Sacramenti sunt contrahentium corpora, sive mutuuum dominium in corpora in ordine ad usum coniugalem; proxima vero verba contrahentium, prout exprimunt mutuam corporum traditionem: eademque verba sunt forma, prout traditionis acceptationem exprimunt.

522 Sponsalia sic a iure definiuntur: *Futurarum nuptiarum mutua promissio, aliquo signo sensibili expressa*: quae duobus modis contrahi possunt, absolute, & conditionate; quorum quilibet in alios modos dividitur.

523 Tria convenienter assignantur Matrimonii bona, Proles, Fides, Sacramentum.

524 Polygamia non repugnat finibus primariis Matrimonii, tantum secundariis; consequenter non est contra ius primum naturae, sed contra secundarium.

525 At bigamia semper est licita, verumque Sacramentum.

526 Omne Matrimonium verum, & legitimum iure Divino indissolubile est; at si sit consummatum etiam iure naturae indissolubile est: unde nec propter coniugis adulterium dissolvi posse videtur.

527 Certo certius est, Summum Pontificem non posse dispensare in Matrimonio consummato; an autem & idem dicendum sit de Matrimonio rato, satis probabile iudicamus.

528 Probabilius nobis apparet libellum repudii apud Iudaeos fuisse licitum, Deo ita dispensante, ut dissolveretur Matrimonium, & mulier repudiata innupta non maneret, possetque licite, & valide alteri nubere.

529 Vt libellum repudii apud Iudaeos legitimus haberetur, variae debebant observari conditiones, quas libenter, dum opus fuerit, adducemus.

Vt. Fr. Raymundus Melchior Magi, Prov.

Dr. Murillo,

Vt. Camarasa,

Imprimatur.

V. G.

Cens. Reg.

Figueròà.

